

MOLITVE FRANJE ASIŠKOGA

SAMUELE
DURANTI

MOLITVE SV. FRANJE

Samuele Duranti

UVOD

Franjo "molitva", tako izričito sveca definira Toma Čelanski. *"Nije se samo činilo kao da svim svojim bićem moli, nego kao da se sav pretvorio u molitvu. Tako je njegova duša od gorljivosti kipjela i bila izoštrana, posvema se rastopila i već je boravila u najvišim krajevima kraljevstva nebeskoga"* (2 Čel 95, FI 682).

Franjo obuzet ekstatičkom molitvom usred stvorenog ili uronjen u kontemplaciju zanosom ljubavi pred raspelom najredovitija je i najjistinskija slika. Žedan Boga, ljubitelj tišine tražio je samotna, skrovita, udaljenija mjesta; osobito je volio samotišta.

"Kad je čovjek Božji boravio sam i bio nesmetan, šumarke je ispunjao uzdisajima, zemlju je natapao suzama, šakom se udarao u prsa, a kad bi pronašao kakvo skrovitije mjesto, razgovarao bi sa svojim Gospodinom. Tu je odgovarao pred Suceom, tu se usrdno molio Ocu, tu je razgovarao s Prijateljem" (sv. Bonaventura, LM X 4, FI 1180). Molitva je bila njegova utjeha, njegova obrana.

Mnogo puta su ga braća našla kako je uzdignut iznad zemlje ili je okružen svjetlom, ili pak licem prostrt prema zemlji, raširenih ruku u obliku križa, *"niti je disanjem niti pokretima pokazivao da je živ"* (2Čel 178, FI 764).

Drugi puta su ga vidjela kako je *"obasjan nebeskim sjajem i raspaljen snagom nadnaravnog žara"* (sv. Bon., LM IV. 4, FI 1070), kao da je već *"okružen anđelima, postao građaninom nebeskih prebivališta"* (sv. Bon., LM X. 1, FI 1176).

Kolike je noći probdio moleći u šumama "dok je jasni mjesec putovao nebom", preplavljen divnom slatkoćom, uzbuđenjem prepunim osjećaja, najsvečanijim oduševljenjem! Od mnogih njegovih molitava do nas je došlo tek nekoliko.

Možda one više nego li drugi njegovi Spisi otkrivaju svetost: omogućuju prodore svjetlosti duše, izljeve ljubavi srca. I pokazuju njegovu duhovnost: način kako staje pred Boga, kako ga hvali, kako mu zahvaljuje, kako ga blagoslivlja.

I njegovu pobožnost: trojstvenu, teocentričnu, kristocentričnu, eshatološku, marijansku, biblijsku, liturgijsku.

Odabrah jedanaest njegovih molitava. Ima ih još; dovoljno je spomenuti: *"Tko si ti, preslatki moj Bože? Tko sam ja, najgadniji crv i beskorisni tvoj sluga?..."* (Cvjetići, 3. razmišljanje o svetim ranama, FI 1915) -

Ili jedna druga:

"O, Gospodine moj, molim te da mi udijeliš dvije milosti prije nego što umrem. Prva je da za svoga života osjetim u svojoj duši i na svome tijelu, koliko je to moguće, onu bol što si je ti, slatki Gospodine, podnio u vrijeme svoje pregorke muke. Druga je, da osjetim u svom srcu, koliko je to moguće, onu neizmjernu ljubav kojom si ti, Sine Božji, gorio da dragovoljno podneseš toliku muku za nas grešnike" (Cvjetići, 3. razm. o sv. r., FI 1919).

Toliko su lijepe da sam ih htio spomenuti. Ali moj se posao ograničuje na molitve iz osobnih Spisa sv. Franje. Kalebajući se između manjkavog predstavljanja i suviše širokog raspravljanja, izostavio sam Službu Muke Gospodnje. To, naime, zahtijeva mnoge bilješke i tumačenja, što je mnogo više od želje da populariziramo ovu knjižicu. Kod rasporeda slijedim određeni vremenski slijed. Predstavljam ih uz jednostavno i razgovjetno tumačenje želeći da ono pomogne razumijevanju. Skromna usluga beskorisnog sluga.

Iz Drugog životopisa Tome Čelanskog, pogl. 128.: Pčele:

"Na jednoj gori je jednoć bila napravljena ćelijica u kojoj je Božji sluga ćetrdeset dana ćinio najstrožu pokoru. Pa kad je, pošto se navršilo odrećeno vrijeme, odanle otišao, ćelijica je ostala bez stanovnika. Ondje je ostala zemljana posuda iz koje je svetac obićavao piti. A kad su jedanput došli ljudi iz poštovanja prema svecu, naćoše posudicu punu pćela. U samoj su posudi naćinile medeno saće hoteći, bez sumnje, time oznaćiti slast kontemplacije, koju je ondje ućivao svetac Božji" (2 Ćel br 169, FI).

Volim tu zgodu ćitati kao prispodobu: posudica je naće srce (shvaćeno biblijski), pćele su Franjine molitve. Napravimo i mi u sebi medeno saće kako bismo kušali slatkoću kontemplacije kojom je on bio ispunjen. Jedna nada. Jedna želja.

1. PRED RASPELOM SVETOG DAMJANA

Da bi spoznao i izvršio volju Božju

*Svevišnj, slavni Bože,
prosvijetli tamu moga srca
i podaj mi ispravnu vjeru,
sigurno ufanje i savršenu ljubav,
smisao i spoznaju,
o Gospodine,
da izvršim tvoju svetu
i istinsku volju.*

(FI 276)

PREDSTAVLJANJE

Među molitvama koje su nam ostale od sv. Franje ova je prva u vremenskom slijedu. Nastala je u sijećnju 1206., kada je Franjo tragao za voljom Božjom.

"Svukavši prosjakovu odjeću i ponovno obukavši svoju, vratio se (iz Rima) u Asiz i počeo se moliti Bogu, da bi mu pokazao put" (TD IV. 10, FI 1406).

Ispod brežuljka sv. Felicijana postojala (a postoji još uvijek) stara crkvice posvećena svetim mućenicima Kuzmi i Damjanu. Tu se Franjo često sklanjao, tu se dugo zadržavao u molitvi. U crkvisi je veliko raspelo na kojem ga Isus ćeka raširenih ruku.

Franjo traži samotni mir, šutljivu smirenost što potiću na sabranost i kontemplaciju.

"Pobožno se molio da vjećni i istiniti Bog ravna njegov put i da naući izvršavati njegovu volju. Veoma je mnogo trpio u duši i nije mogao mirovati dok ne provede u djelo, što je u srcu zamislio. Razlićite su mu se misli kovitlale po glavi i njihova silovitost ga je nemilo smućivala".

Tako piše Toma Ćelanski u Prvom životopisu" (1 Ćel br. 6, FI 329). Jeka toga je Legenda trojice drugova:

"Podnosio je vrlo velik nemir i tjeskobu duše. Nije mogao mirovati, dok nije proveo u djelo što je u duši zamislio. Davao ga je sve okrutnije mučio različitim mislima koje su mu se jedna za drugom nametale. Iznutra je plamtio božanskim ognjem, a jer žar srca nije mogao sakriti izvana, neprestano se kajao što je tako teško sagriješio, i nisu ga više veselile ni prošle ni sadašnje grešne stvari. Tada još nije imao sigurnosti, da će se očuvati od budućih grijeha" (TD IV. 12, FI 1409).

Franjo se, dakle, nalazi u razdoblju obraćenja. Nezadovoljan i razočaran. Zna što napušta; ne zna što ga čeka. Ne želi više ni novac ni oružje ni slavu, ali mu nije poznat Božji plan obzirom na njegov život. Rekao je zbogom viteškim snima, veselim družinama, sjajnim zabavama, i postao je siromah, potrebit, slijepac koji prosjači svjetlost, istinu, identitet. Otkriva da se našao u položaju psalmiste:

*"Pokaži mi, Gospodine, putove svoje, *
nauči me svojim stazama!
Istinom me svojom vodi i pouči me!"* (Ps 24,4-5a).

Ovo je tipična molitva za zvanje.

TUMAČENJE

"Svevišnji, slavni Bože!"

Ovako svečane riječi upućene raspelu mogu iznenaditi, ali imajmo na umu da se Franjo moli Gospodinu prikazanom ne u trpljenju, nego u slavi: križ je prijestolje, raspinjanje je uzvisivanje, na raspelu je Uskrsli, oči su mu otvorene; on je Živi! Franjo promatra bizantsko raspelo na kojem umjetnost prikazuje, a liturgija onog vremena časti "Gospodara nad gospodarima, Kralja kraljeva, Pobjednika nad grijehom i smrću, zaklanog Jaganjca koji stoji uspravan, Onoga koji je svojom krvlju otkupio ljude iz svakog plemena, jezika, puka i naroda; dostojnog da primi moć, bogatstvo, mudrost, snagu, čast, slavu i blagoslov" (usp. Otk 4,6 i sl.).

U raspinjanju se dogodilo otkupljenje čovječanstva, kako ga se onda može smatrati porazom? Smrt na križu označava pobjedu nad drevnim neprijateljem i zapanjujući događaj našeg spasenja. Otac u tajanstvenoj moći križa sudi svijet i čini da u križu odsijeva kraljevska moć raspetoga Krista, posrednika između Boga i ljudi, suca povijesti i gospodara svemira.

Paradoksalno je, ali je istinito: Kristova smrt je posljedica grijeha, ali je još prije toga djelo Očeve ljubavi. Upravo se na križu događa objava ljubavi Božje prema ljudima. Križ je, dakle, Božja snaga, ostvarenje plana spasenja, krunjenje mesijanskog djela. Iz smrti - i uskrsnuća - (ne smije ih se nikada razdvajati) dolazi uništenje zla i osnivanje kraljevstva Božjeg: narod novoga Saveza. Raspeti je, dakle, *"Svevišnji, slavni Bog!"*

Nakon zaziva slijedi molba: *"prosvijetli tamu moga srca"*.

Grieh pritišće srce, ali Bog je presjekao njegov put. Ne pripada više sebi. U teškom unutarnjem prekanju premišlja čitavo postavljanje svog života. Porodajna bol što prethodi novom rađanju. Vapi za zrakom milosti koja će otjerati noć.

"Prosvijetli": Ti, prava svjetlosti svakog čovjeka koji dolazi na svijet, pomози mi!

"tamu": moj grijeh, jer ga priznajem i oplakujem.

"moga srca": ne kaže: moga duha. Srca, jer ono je, biblijski, sjedište duha, svetište savjesti, korijen onoga što je dobro kao i onoga što je zlo, središte iz kojeg odlučuje volja.

Stoga, kazati: *"prosvijetli tamu moga srca"*, isto je što i reći: *"obрати me!"* Da ne živim više samome sebi; budi Ti središte čitavog mog života! Da živim za Tebe! Obrati me! (I sv. Klara je u

svojoj Oporuci napisala: *"Pošto se svevišnji nebeski Otac po svome milosrđu udostojao prosvjetliti moje srce, te sam po primjeru i nauci preblaženoga našeg Oca Franje činila pokoru..."* (FI 2831).

I nastavlja: *"i podaj mi!"*. Što? Bogoslovske (teološke kreposti). Velika duša traži velike stvari.

Bogoslovske kreposti kojima je neposredni predmet Bog i prema njemu su izravno usmjerene. Njihova se djelovanja bitno odnose na Gospodina. Franjo osjeća da ga je Bog odabrao te želi u Njega vjerovati, u Njega se pouzdavati, Njega ljubiti. Drugo je suvišak. Drugorazredno.

O, Gospodine! daj mi bogoslovske kreposti, temelj kršćanskog života, neophodne za onog koji te želi slijediti!

Naglašavam ovdje pridjeve koje je izabrao Franjo:

vjera *"ispravna"*: čista, potpuna, prava, iskrena, poštena - viteška

ufanje *"sigurno"*: čvrsto, nepokolebljivo, budući da se temelji na Božjoj vjernosti;

ljubav *"savršena"*: potpuna, neusporediva, izvanredna, profinjena.

Franjo na kraju moli *"smisao i spoznaju"*: mudrost i prosuđivanje.

Onu mudrost, dar Božji, koja je u funkciji djelovanja da bi se došlo do opredjeljenja života koji je u skladu s voljom Gospodnjom. Nakon spoletske noći želi služiti Gospodaru; to je njegova žudnja i čežnja. Ponizno: "poniznost je način postojanja ljubavi" (Max Scheler).

"Nauči me da vršim volju tvoju" (Ps 143,10).

"Podaj svome sluzi pronicavo srce da može razlikovati dobro od zla " (1 Kr 3,9).

Dugo vremena Franjo tražeći pipa naokolo: godina dana zarobljeničtva u Perugii, godina dana bolesti u Asizu, san u Spoletu, poljubac gubavcu... Sada je sreo Boga, Jedinoga, Nužnoga, Dostatnoga.

*"Duša moja čeka Gospodina **

više no zoru straža noćna;

*Kao što košuta žudi za izvor-vodom, **

tako duša moja čezne, Bože, za tobom (iz Psalama);

ali dokle ću te čekati, dokle?!"

Čekanje zaoštava želju, i Franjo se svaki dan vraća da potraži lice Gospodnje, da potražiti svoje raspelo. Evo ga: ponuđeno je njegovu pogledu; kao što se cvijet otvara suncu, tako se njegovo srce otvara Bogu. Polako, veoma polagano, ponavlja jedne te iste riječi:

Gospodine!... Gospodine!... što moram učiniti sa svojim životom?...

Daj mi reci što želiš da učinim?...

Neka mi tvoje svjetlo rasvijetli put!...

Daj mi snagu, daj mi milost,

o, Gospode, da izvršim tvoju volju. -

S kolikom je napregnutošću volje i s kolikom upornošću i pouzdanjem strastveno vikao tu molbu. I dugo je ostao slušajući pred nogama Onoga koga ljubi. Tako. Jednostavno. Čekajući. U šutnji.

Beskrajno je to prikazivanje žrtve; duboko uvjerenje da je Bog u ljudskoj nemogućnosti; trošenje samoga sebe u postavljanju pitanja zatvorenom nebu, gdje Bog piše tajanstvene šutnje.

Ova bliskost s raspelom postaje sve više intimnijom i oslobađa iznutra beskrajnu potrebu kod Franje da ljubi i da bude ljubljen. Dok u tišini klije Riječ, Franjo je prihvaća jednostavnošću srca.

Jedne večeri, privučen Kristom, osjeća da ga prolaze trnci, drhti od uzbuđenja; da, zaista nazire zvuk glasa; čuje ovaj uvjerljivi poziv:

Idi, Franjo, popravi moju kuću koja se, kako vidiš ruši!

Zaprepašten je. Gospodin ga zove u jedno izvanredno veliko poslanje: popraviti njegovu crkvu. Našao je razlog življenja. Sunce zalazi za vidike svijeta, jedno drugo Sunce izlazi u Franjinoj duši i neizmjereno je prosvjetljuje.

"Bog je naša budućnost ili nemamo nikakvu; ili ćemo biti dionici njegova života ili ćemo biti žrtve smrti" (Lacordaire).

"Za čovjeka postoji samo jedno opredjeljenje: ili vjera koja tumači sve i daje nadu, ili nevjera koja ne tumači ništa i odnosi svaku nadu" (Pascal).

"Nauči me da dostignem neizmjereno svjetlo koje će na horizontu pomoći nebu da se spusti na zemlju i pomoći zemlji da se uspne na nebo. Nauči me kazati Ne koji će imati okus Da i nikada kazati Da koji će imati okus Ne" (H. Camara).

"O, slatkog li čuda naših praznih ruku" (Bernanos).

"Gospodine, daj da okusim ovu radost: Non sum alterius, non sum nullius, non sum meipsius, tuu sum ego - ne pripadam drugome, nisam ničiji, nisam svoj, tvoj sam" (o. L. de Grandmaison).

"O, Gospode, daj mi sveti ponor spoznaje tebe i mene" (sv. Katarina Sienska, Pisma).

"Deus cecidit in meum nihilum: implet, complet, sustinet, retinet - Bog je upao u moje ništa: neka ga ispuni, dopuni, podržava, održava" (sv. Augustin).

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

2. PRED KRIŽEM I SVETOHRANIŠTEM

Za klanjanje i blagoslivljanje

***Klanjamo ti se,
presveti, Gospodine Isuse Kriste,
ovdje i po svim tvojim crkvama
koje su po cijelome svijetu,
i blagoslivljamo te,
jer si po svojem svetom križu
otkupio svijet.***

(FI 111)

PREDSTAVLJANJE

Ova nam je molitva poznata iz Oporuke sv. Franje:

"I Gospodin mi dade toliku vjeru u crkvama, da sam ovako jednostavno molio i govorio: Klanjamo ti se, Gospodine Isuse Kriste, ovdje i po svim tvojim crkvama koje su po cijelome svijetu, i blagoslivljamo te, jer si po svojem svetom križu otkupio svijet" (FI 111).

Donosi je i Toma Čelanski u svom Prvom životopisu: "U ono su vrijeme braća od Franje zatražila da ih nauči moliti jer, dok su hodili u jednostavnosti srca, još nisu poznavali crkveni časoslov. On im je na to rekao: Kad budete molili recite: »Oče naš« i »Klanjamo ti se Kriste, ovdje i po svim tvojim crkvama koje su po cijelome svijetu...«" (br. 45, FI 399).

Nalazimo je i u Legendi trojice drugova: "Kad bi se namjerali na koju crkvu ili na raspelo, pokleknu bi da se pomole. Tada su pobožno molili: »Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te poradi svijetu tvojih crkava koje su po cijelome svijetu...«" (TD X. 37, FI 1441).

Zapisao ju je i sv. Bonaventura u svom opširnijem životopisu sv. Franje Legenda maior: "Kad su braća zatražila da ih nauči moliti, rekao im je: »Kad molite, govorite: Oče naš, i: Klanjamo ti se, Kriste, u svim tvojim crkvama, koje su po cijelome svijetu...«" (LM IV. 3, FI 1068).

Čitamo je i u Nepoznatom peruđincu: "Za vrijeme putovanja, gdje god bi sluge Božji naišli na crkvu, koja je bila u upotrebi ili je bila napuštena ili pak na križ kraj puta, zaustavili bi se da pobožno izmole ovu molitvu: Klanjamo ti se, o Kriste, i blagoslivljamo te ovdje i u svim crkvama na svijetu..." (Nep. per., FI 1059).

Navedeni odlomci svjedoče da ju je sastavio Franjo već u prvim danima Reda. Vjerojatno je rođena u Rivortorto, tamo gdje Franjo i jedanaestorica braće doživljuju prvo iskustvo bratstva dijeleći kontemplaciju s brigom za gubavce, rad vlastitim rukama i prošnju.

Franjo prije svega privikava svoju braću na razgovor s Bogom i zaljubljuje ih u crkve, Euharistiju i križ. Te tri ljubavi možemo, naime, iznjedrati iz ove molitve, male po kratkoći rečenica, velike zbog neizmjenosti sadržaja.

Ljubav prema crkvama

Upravo kao zgradama za službu Božju.

(Franjo ih je obnovio tri: sv. Damjana, sv. Petra della Spina i sv. Mariju Anđeosku).

Rotzetter piše: "Za Franju je crkva odabrano boravište, tamo je on kod kuće, tamo on moli, razmatra, ispunjen je prisutnošću Raspetoga, tamo se njegovo srce raširuje (»ovdje i po svim tvojim crkvama koje su po cijelome svijetu«), tamo i spava, provodi noć, traži zaštitu od hladnoće i vrućine" (Živjeti Evanđelje).

Franjinu brigu i skrb za crkvu-kuću Božju pokazuju nam brojne zgode. Često sa sobom nosi metlu da pomete crkve, koje su bile, što se tiče čistoće, veoma zapuštene; više puta nakon propovijedi poziva na stranu svećenike (koje poštuje) te ih potiče da se brinu kako bi im crkve i oltarnici bili čisti iz poštovanja prema otajstvima koja se u njima i na njima odvijaju.

Evo što je zapisano u Peruđinskoj legendi: "Kad je blaženi Franjo jedno vrijeme boravio kod crkve Svete Marije Porcijunkulske... odlazio je u sela i crkve u okolici Asiza te je ljudima propovijedao i pozivao ih da čine pokoru. Sa sobom je nosio metlu da pomete crkve.

Blaženi se, naime, Franjo mnogo žalostio, kad bi unišao u koju crkvu i vidio da je neuredna. Zato je uvijek, pošto bi narodu održao propovijed, nakon propovijedi dao sazvati sve svećenike koji su ondje boravili te bi im na kojem samotnom mjestu, da ga svjetovnjaci ne bi mogli čuti, propovijedao o spasavanju duša, a napose da se brinu i skrbe kako bi sačuvali čistoću crkava, oltara i svega što je potrebno za slavljenje božanskih otajstava" (PL FI 1565).

U Oporuci Franjo među najvažnije milosti svog života ubraja i ovu: "Gospodin mi dade toliku vjeru u crkvama..."

Čudesna je ta iskonska vjera u crkve! Kad u njih uđe, ima dojam da je ušao u otajstvo, kao da ga osjetno opipava, kao da je prožet i okružen božanskim. Ideja da tu stanuje njegov Gospodin posve ga obuzima i zarobljuje. Crkva je povlašteno mjesto Božje prisutnosti.

Ljubav prema Isusu u Euharistiji

"Klanjamo ti se, o, Gospodine Isuse Kriste, ovdje i po svim crkvama na cijelome svijetu...". Uvijek sam imao utisak koncentričnih krugova, kao kad se kamen baci u posudu s vodom pa se pojavljuju valovi sve dok ne dodirnu rub posude.

"Ovdje i po svim crkvama..." Kao da se polazi od *"ovdje"* da bi se stiglo *"po svim crkvama"*. Možda (govorim to sa strahom, moglo bi izgledati kao svojevóljno zaključivanje) je tu uključena ona *"ljubav udvaranja"* - opjevana u trubadurskim pjesmama i viteškim romancama (Franji veoma poznatima) - koja je zapravo divljenje iskazano *"dalekoj gospi"...*

"Gdje je tvoje blago, tamo je i tvoje srce" -

Franjina se ljubav proteže do krajeva svijeta.

Barem u desetak Spisa on govori o Euharistiji: Pismo vjernicima (ili bolje: "svim stanovnicima cijeloga svijeta") (FI 183-189); Pismo svim klericima (FI 207-209); Pismo čitavom Redu (FI 217-224); Pismo kustodima (FI 241); itd., itd... Spomenut ću samo 1. Opomenu koja nosi naslov "O tijelu Gospodnjem (FI 141-145).

Franjo preporuča čvrstu i potpunu vjeru u stvarnu prisutnost Gospodina te odlučno poziva da prijeđemo put vjere apostola; kaže: kao što su oni tjelesnim očima vidjeli samo čovjeka, ali promatrajući ga očima Duha (u vjeri) vjerovali su da je on Bog. Jednako tako i mi, očima tijela vidimo kruh i vino, ali očima Duha (u vjeri) moramo vidjeti i čvrsto vjerovati da su taj kruh i to vino njegovo presveto, živo i pravo tijelo i krv.

Posjeduje zatim duboku mističku, svoju posebnu, intuiciju. Obzirom na pričest tvrdi: "Duh Gospodnji, koji prebiva u vjernicima (u onima koji imaju vjeru), On prima presveto tijelo i krv Gospodnju"; kao da kaže: Duh Sveti iskazuje čast kao kućedomaćin i on prima Gospodina koji dolazi. Stoga se u pričesti događa susret našeg Gospodina Isusa Krista s Duhom Svetim koji stanuje u nama. I Duh čini mogućim sjedinjenje s Kristom; zahvaljujući Njemu ulazimo u božanski život; ispunjeni Njime možemo primiti Euharistiju.

Završava postavljajući na istu razinu Isusovu "samopljenidbu" kod Utjelovljenja i odreknuće svega u Euharistiji. To je jedno te isto poništenje, isto otajstvo. A Isusov dolazak na oltar uspoređen je sa silaskom s Očeva krila. Posvećenje kruha i vina promatra kao novo utjelovljenje.

Utjelovljenje se produljuje i ovjekovječuje u Euharistiji. Euharistija je utjelovljenje koje se još uvijek aktualizira (postaje aktualnim, posadašnjuje se) i ostvaruje (postaje stvarnim) u povijesti. Bog je postao čovjekom da bude Euharistija. Ako danas želimo klanjati se i častiti tijelo Gospodnje moramo mu se klanjati i častiti ga u Euharistiji.

Na taj je način - pod euharistijskim prilikama - Gospodin zauvijek ostao sa svojim vjernicima (s onima koji imaju vjeru), kao što je to sam zajamčio: "Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28,20).

Zaista, Gospodin je Emanuel: s-nama-Bog. A Bog je s nama ovako: u posvećenom kruhu. Kad častimo Euharistiju častimo Križ. Ustanovljenje Euharistije povezano je s izvještajem o Muci.

Muka se Gospodnja obnavlja u sv. Misi koja naviješta smrt i slavi uskrsnuće sve "dok on ne dođe" (1 Kor 11,26).

Euharistija, Muka, Smrt, Uskrsnuće, Ponovni dolazak isto su otajstvo.

Obuhvaća ih, dakle, i ujedinjuje ista ljubav.

Ljubav prema mucu Gospodnjoj

Molitva završava:

i blagoslivljamo te, jer si pod svojim svetim križem otkupio svijet".

Križ je znak i oruđe otkupljenja. Ljubav prema križu i raspetom Isusu je jedna od karakterističnih oznaka duhovnosti Franje - i njegove djece.

Podsjećam na 6. Opomenu koja nosi naslov "O nasljedovanju Gospodina" (FI 155), a to odgovara nasljedovanju "dobrog Pastira", koji podnosi muku križa da bi spasio svoje ovce. Gospodinova muka je neprestano prisutna u Franjinu životu.

Pošto je skinuo odjeću "dadoše mu siromašan trošan ogrtač biskupova sluge. Sa zahvalnošću ga je primio i na njemu je vlastitom rukom pomoću vapna, koje mu bijaše pri ruci, načinio znak križa. Iz toga je načinio odjeću za čovjeka propeta i polunaga siromaha" (sv. Bon. LM II. 4, FI 1043).

Otada je *"Isus Krist propeti neprestano poput stručka smirne boravio na njegovu srcu. Po izvanrednom se žaru ljubavi u njega posve preoblikovati"* (sv. Bon. IX. 2, FI 1163).

Dok još braća za molitvu nisu imala liturgijskih knjiga *"umjesto njih su neprekidno, danju i noću, listali i prelistavali knjigu Kristova križa, poučavani primjerom i riječima Oca koji im je neprestano govorio o križu Gospodnjem"* (FI ?).

"Sjećanje mu se na Kristovu muku tako utisnulo u najdubljoj dubini njegova srca da bi se on toga časa, kad bi se sjetio Kristova razapinjanja, jedva mogao izvana suzdržati od suza i jecanja" (sv. Bon., LM I. 5, FI 1035).

"Kad je jednom zgodom išao putem nedaleko od crkvice Svete Marije Porcijunkulske, na sav je glas naricao i zapomagao. Dok je tako išao, sreo ga je neki dobri čovjek i upitao ga: »Što ti je brate?« Pomišljao je da mu je možda koja njegova bolest zadavala velike boli. Franjo mu je odgovorio: »Morao bih tako ići po cijelome svijetu, naričući bez ikakva obzira i oplakujući muku svoga Gospodina.« Na to je i taj čovjek počeo zajedno s njime plakati i naricati" (LP, FI 1585).

"Cjelokupno se nastojanje čovjeka Božjega, kako ono javno tako i privatno, kretalo oko Gospodinova križa... Duša mu je iznutra obukla propetoga Gospodina sve dok se nije mislima i osjećajima i činima po zanosnoj ljubavi preoblikovao u obličje Propetoga" (sv. Bon., LM, Neka čudesa... 1, FI 1256).

Svete rane su pečat potvrde da bi se nama pokazao na putu savršenstva znak, po kojem bismo bili privedeni Kristu uzoru i svrsi savršene kreposti. *"Onaj koji je posjedovao izvanrednu ljubav prema križu, trebalo je da, čudesno urešen križem, zasja i po čudesima"* (sv. Bon. isto).

"Taj znak mu bijaše utisnut u tijelo, ali ne snagom naravi ili umjetničkom vještinom, nego čudesnom snagom Duha Boga živoga" (sv. Bon., LM Proslov 2, FI 1022).

Muka Gospodnja u Franjinim Spisima.

Zajedno s Euharistijom to je najprisutnije otajstvo. Samo nekoliko primjera:

Nepotvrđeno Pravilo

"Zahvaljujemo ti što si nas po svome Sinu stvorio, da si tako, po svojoj svetoj ljubavi kojom si nas ljubio, učinio da se on, pravi Bog i pravi čovjek, rodi od slavne vazda Djevice preblazene svete Marije i što si htio da kao zarobljenici budemo otkupljeni njegovim križem, krvlju i smrću" (23. pogl., FI 64).

Pismo vjernicima (bolje: svim stanovnicima cijeloga svijeta)

"Volja Očeva bila je da njegov blagoslovljeni i slavni Sin, koji nam je dan i koji je za nas bio rođen, samoga sebe prinese na žrtveniku križa po vlastitoj krvi kao žrtvu i žrtveni prinos; ne za sebe, po kojemu je sve postalo, nego za naše grijehe, i ostavio nam je primjer da idemo stopama njegovim" (FI 184).

Pismo čitavom Redu

"... Brat Franjo, čovjek priprost i neznatan, vaš maleni sluga, pozdrav u onome koji nas predragocjenom krvlju svojom otkupi" (FI 215).

Služba Muke Gospodnje

Moli je svaki dan i samo je u razdobljima Došašća, Uskrsa i nedjeljama zamjenjuje drugim psalmima, koje uvijek sastavlja on sam. Prolazi sve dionice: od Maslinskoga vrta preko uskrsnuća do povratka u slavu. Između ostalog moli:

*"Blagoslovljen Bog Izraelov koji izbavlja duše slugu svojih presvetom svojom vlastitom krvlju * i neće platiti tko god se njemu utječe" (FI 287).*

Zaključak

Dvije napomene:

Prva napomena: Ova je molitva postojala i prije Franje u ovom obliku:

"Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi quia per crucem tuam redemisti mundum – Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te, jer si po svojem križu otkupio svijet".

Franjo joj dodaje:

... "presveti Gospodine Isuse... ovdje i po svim tvojim crkvama koje su po cijelome svijetu... po svojem svetom križu...".

Malo je to riječi, ali su znakovite i čine molitvu ljepšom i bogatijom.

Druga napomena: Posjeta Isusu u sakramentu bila je nepoznata sve do XIII. stoljeća.

"Sve do tog vremena, ako su se crkve posjećivale, bilo je to zbog molitve Bogu ili čašćenja mučenika, a praktično ne zbog toga da se posjeti Presveti sakrament. Franjo je često posjećivao crkve, i to zbog toga da se pokloni Gospodinu našem Isusu Kristu" (N. Nguyen, Isus Krist u misli sv. Franje... str. 249).

Dakle, Franjo i njegova braća svojom pobožnošću i moljenjem ove molitvice uvode i šire posjećivanje Isusa u Euharistiji.

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

3. TUMAČENJE OČENAŠA

O presveti Oče naš: stvoritelju, otkupitelju, tješitelju i spasitelju naš.

Koji jesi na nebesima: u anđelima i svetima prosvjetljujući ih da spoznaju kako si ti, Gospodine, svjetlo koje raspaljuje ljubav; ti si, Gospodine, ljubav koja stanuje u njima i ispunja ih do blaženstva: ti si, Gospodine, vrhovno dobro, vječno dobro, od kojega je svako dobro, bez kojega nema dobra.

Sveti se Ime tvoje: neka bude u nama jasna spoznaja o tebi, kolika je širina tvojih dobročinstava, duljina tvojih obećanja, visina veličanstva i dubina tvojih sudova.

Dođi kraljevstvo tvoje: da ti, po milosti, u nama kraljuješ i učiniš da dođemo u tvoje kraljevstvo, gdje vlada jasno gledanje tebe, savršena ljubav prema tebi, blaženo zajedništvo s tobom i vječno uživanje tebe.

Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji: da te ljubimo svim srcem misleći uvijek na tebe; svom dušom, čeznući uvijek za tobom; svim umom, upravljajući prema tebi sve svoje nakane tražeći u svemu tvoju slavu; i svom snagom svojom, trošeći svoje sile i osjećaje duše i tijela na službu tvoje ljubavi i ni na što drugo; ljubeći bližnjega kao sami sebe, privlačeći koliko možemo druge k tvojoj ljubavi, radujući se dobru drugih kao svojem dobru i suosjećajući s drugima u nevolji, da ni u čemu ne dajemo nikakve sablazni.

Kruh naš svagdanji, ljubljenoga Sina svoga, Gospodina našega Isusa Krista, daj nam danas: na spomen, na razumijevanje i na poštivanje ljubavi koju je pokazao prema nama i svega što je za nas rekao, učinio i pretrpio.

I otpusti nam duge naše: po svom neizrecivom milosrđu, po kreposti muke Sina tvoga, po zaslugama preblazene Djevice i svih odabranih tvojih.

Kako i mi otpuštamo dužnicima svojim: što još posve ne otpustismo, ti, Gospodine, učini da otpustimo, da radi tebe istinski ljubimo neprijatelje i za njih kod tebe pobožno zagovaramo, nikom zlo za zlo ne uzvraćajući i nastojeći u tebi svima biti od koristi.

I ne uvedi nas u napast: skrivenu ili očitu, iznenadnu ili nepogodnu.

Nego izbavi nas od zla: prošloga, sadašnjega i budućega. Slava Ocu itd.

(FI 266-275)

PREDSTAVLJANJE

U počecima zajednička molitva braće bijaše moljenje Očenaša.

"Hodeći tako prostodušno pred Bogom... raspaljeni vatrom Duha Svetoga, po duhovnom napjevu su poniznim glasom pjevali Očenaš ne samo u određene sate, nego također svakoga sata. Zemaljske ih brige nisu morale, niti su ih tjerale u tjeskobu" (1Čel br. 47, FI 404).

Kasnije je moljenje određenog broja Očenaša postalo Božanskim časoslovom za one koji nisu znali čitati, dok su svi drugi, klerici i laici, molili Brevijar.

Veoma brzo je Franjo počeo poučavati braću moleći s njima. I tako se rodilo ovo Tumačenje Očenaša, koje je i samo molitva.

"Nauči nas moliti" - tražili su jednoga dana učenici od Isusa; i naučio ih je *"Oče naš"*.

"Nauči nas moliti se Ocu našem" - tražila su braća od Franje; i tumačio im je *"Oče naš"*.

I tako je do nas došlo ovo sažeto tumačenje koje je, bez sumnje, moralo biti opširnije i produbljenije.

Preskačem bilo kakav uvod i prelazim na tekst.

"Presveti Oče naš: stvoritelju, otkupitelju, tješitelju i spasitelju naš".

Preljepa eksplozija na početku: "Presveti!"

Poput strelice koja pogađa središte cilja. Franjo se udaljuje od čovjekove malenosti i usmjeruje duh i srce na Boga. Odmah zapaža *"svetost"* onoga koji je "odijeljen" od nas, posve Drugi, u sretnome saznanju da je to ujedno Otac, tata sviju nas.

Slijede četiri naslova koja se mogu pridati svima i svakoj od Osoba presvetog Trojstva.

Navikli smo razlikovati: **Otac-stvoritelj; Sin-otkupitelj i spasitelj; Duh Sveti-tješitelj.** U stvari pak, i **Otac je otkupitelj, tješitelj i spasitelj; i Sin je stvoritelj i tješitelj; i Duh Sveti je stvoritelj, otkupitelj i spasitelj.**

Evo, to je još jedan dokaz o teocentričnoj i trojstvenoj dimenziji Franjine duhovnosti.

TUMAČENJE

Oče! Abba! Tata! Tatice! To je usklik sina kojeg je rodio otac, naravnog sina, koji se sa svom nježnošću i ljubavlju, koja se rađa iz te intimnosti, s pouzdanjem i povjerenjem obraća vlastitom ocu. Isus nam dopušta da s tim imenom tate govorimo njegovu Ocu.

Stvoritelj: njegova se svemoć rasprostire u beskrajnim prostorima kroz nepojmljive razdaljine vrtoglavih kruženja neizmjernih svjetova koji pjevaju njegovu slavu, dok njegovu mudrost tumači skladan čudesan red svemira.

Otkupitelj: otkupio nas je ne zlatom ili srebrom, nego vlastitom krvlju; kao žrtva izmirenja dugova naših grijeha oslobodio nas je vlasti tame i prenio nas u sjaj svoga svjetla omogućivši nam tako vječno uskrsnuće.

Tješitelj: izričito ivanovski naslov, posebno za Duha Svetoga, zagovornika kod Oca, koji izlazi od Oca i Sina, te je zajedno s Ocem i Sinom rasvjetitelj, posvetitelj, životvorac, ujedinitelj. On je duh istine - mudrosti, razuma, znanja, savjeta, jakosti, pobožnosti, straha Božjega. On je ljubav koju je Otac izlio u naša srca, ona prebiva u nama i po njoj smo hramovi Duha; štoviše: *"Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji"* (Rim 8,14).

Spasitelj: Franjo razlikuje dionice otkupljenja od dionica spasenja. Otkupljenje se već dogodilo smrću i uskrsnućem Gospodina našega Isusa Krista; a spasenje se još dovršava, i još mora

doći: bit će ostvareno na kraju vremena konačnim povratkom Krista u slavi kao suca svijeta, kada sve bude predano Kristu a Krist Bogu.

"Oče naš, koji jesi na nebesima",
Za Franju nebesa su anđeli i sveci.
Otac je u njima kao svjetlo, ljubav, dobro.
Jer "svjetlo" ih rasvjetljuje da ga spoznaju;
jer "ljubav" ih raspaljuje da ga ljube;
jer "dobro" ih ispunja blaženstvom.

Svjetlo dođe na ovaj svijet, i Otac je postao vidljiv, i tko ga slijedi ne hoda u tami, a njegovo lice svjetla svijetli nad nama.

Otac je ljubav: milost i nježnost, vjernost i milosrđe. Nije poštedio svoga Sina i poslao ga je za nas. Tko obdržava njegove zapovijedi živi u ljubavi, a tko je u ljubavi u njemu stanuje Bog. I Otac će mu otrti svaku suzu.

On je "najveće dobro, vječno dobro", od koga proizlazi svako drugo dobro. Dobrota koja izvodi čudesa milosti i divna djela ljubavi. Smiruje svaku želju i utažuje svaku čežnju. Beskrajna radost, beskrajno blaženstvo, potpuna sreća.

Pripravio nam je neizreciva dobra na nebesima, gdje će smiriti sve one tajanstvene težnje koje žude za nepoznatom veličinom, a koje je pohranio u ljudsko srce.

"Oče! Sveti se ime tvoje"

"Neka bude u nama jasna spoznaja o tebi", tumači Franjo, koji potpuno shvaća puno značenje riječi "ime". Ime je osoba. Spoznati Gospodina. To mu je bila bitna težnja života.

Spoznati te! Da se zaljubim u tebe, i da neprestano rastem u ljubavi prema tebi. Poznavanje je kao poniranje, prigrljivanje, istraživanje sveobuhvatnosti misterija u svim njegovim dimenzijama: širini, dužini, visini i dubini; kao da kažemo: zemljopisu, povijesti, teologiji i eshatologiji objave.

Žudnja i žar svetaca. Specifična: "širina tvojih dobročinstava ljubavi", neusporedivih; "dužina tvojih obećanja" o kojima povijest spasenja priča i pripovijeda iz naraštaja u naraštaj; "visina tvoga veličanstva", tvoje neopisive, neizrecive slave; "i dubina tvojih sudova", tvojih putova, toliko različitih od naših. Tvoje volje koja je tkivo vremena. Tvoje pravde, koja je vjernost i milosrđe.

Spoznati! da ti se klanjamo i da te blagoslivljamo, zahvaljujemo i uzvisujemo. Spoznati da si prisvojimo, uzmemo u posjed Oca - a ne toliko ili samo da ga promatramo - da se strmoglavimo u otajstvo Boga - sa svime onime što slijedi i što je posljedica njegova sjaja, blještavila, blistave čistoće. I sreće.

Oče, dođi kraljevstvo tvoje: "da ti po milosti u nama kraljuješ".

Milost, to je Bog u nama. Dođi kraljevstvo tvoje, odgovara molitvi: ti vladaj kao vrhovnik u našim srcima, u našim savjestima, u našem životu. Uspostavi i proširi po cijeloj zemlji svoje kraljevstvo "istine i života, svetosti i milosti, pravde, ljubavi i mira" (Predslovlje na blagdan Krista Kralja). Neka ti bude sve podloženo, dok ne bude obeskrijepljeno "svako Vrhovništvo, svaka Vlast i Sila,... kao posljednji neprijatelj Smrt" (1 Kor 24 i sl.).

Tvoja pravda koja nas uzdiže i opravdava, čini svetima i Tebi milima i koja nas uvodi u božansku obitelj, neka učini "da dođemo u tvoje kraljevstvo" slavno, onamo "gdje vlada jasno gledanje tebe, savršena ljubav prema tebi, blaženo zajedništvo s tobom i vječno uživanje tebe".

Gledanje, ljubav, zajedništvo, uživanje: četiri imenice koje blijedo opisuju raj. Gledati Boga licem u lice, onakvog kakav jest, bez vela; ljubiti ga u svoj mogućoj punini, uronjeni u bezdan same njegove sreće; i sve to bez ikakva straha da će nam to ikada biti oduzeto; zauvijek!

Pogledajmo samo kako su siromašne i neprikladne riječi kad žele izreći nešto neizreciva: oko nikada nije vidjelo, niti uho čulo, niti je u ljudsko srce ikada ušlo ono što je Bog pripremio u bezdanima neba.

***Oče! Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji,
"da te ljubimo... ljubeći bližnjega..."***

Molimo da se ostvari i ispuni volja Božja kako bi se pokazala ljubav. Volja Božja se poistovjećuje s ljubavlju, i obratno. Bog hoće da ga ljubimo i da se ljubimo.

Ljubavlju bez mjere; posvemašnjom i sveobuhvatnom. Franjo ponavlja Evandjelje: "svim srcem, svom dušom, svim umom, svom snagom". I podrobnije objašnjava: "misleći uvijek na tebe, čeznući uvijek za tobom; upravljajući prema tebi sve svoje nakane; trošeći svoje sile i osjećaje duše i tijela na službu tvoje ljubavi". I ni za što drugo.

To je savršena ljubav koja posve zahvaća i obuhvaća čovjeka. I ona je posve ista s ljubavlju prema braći, koja se izražava i konkretizira u molitvi vršenju svega da ih se privuče ljubavi prema Ocu.

Prava ljubav je htijenje da svi ljudi dođu do spoznaje istine i da se spase. Prava ljubav je veseliti se dobru koje Bog izvodi u drugima. Prava ljubav je podnositi s drugima nevolje života. Prava ljubav je nikada ne vrijeđati nikoga. I uvijek sve opraštati.

I nastojati da ljubav koja kola između anđela i svetaca u nebu uzmogne se širiti i vladati u obiteljima naroda. Na isti način.

Oče! Kruh naš svagdanji daj nam

Započinje drugi dio Očenaša.

Mijenja se ozračje: od samotnog Božjeg Ti na nebu prelazi se na Mi zemlje, sa svim onim što je problem i poteškoća što nas svakodnevno muči: kruh, grijeh, napast, zlo.

"Daj nam kruh naš", potreban nam danas, ne za sve dane niti za sutra - "Nemojte biti zabrinuti za sutra" -. Za danas, i dosta. Jer se pouzdajemo u tvoju očinsku providnost. Kruh naš, ne moj; molimo ga za svu svoju braću.

Isus ovdje govori u kruhu koji se stavlja na stol, o kruhu od brašna: nikada nam nije rekao da bježimo od životnih odgovornosti, nego nas je učio da im shvatimo vrijednost u vidu zahtjeva Kraljevstva: moliti kruh da bismo bili što slobodniji za Kraljevstvo. Franjo riječ kruh prenosi na Euharistiju. I tumači: "ljubljenoga Sina svoga, Gospodina našega Isusa Krista, daj nam danas". Sjećanje na jasne i točno određene Isusove riječi u Kafarnaumu.

"Ja sam kruh života. Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijeke" (Iv 6,48).

I još je sretniji zbog ljubavi na Posljednjoj večeri, kojoj je spomenčin euharistijsko slavlje, gdje se pod znakom razlomljenog kruha te prolivenog vina ostvaruje (postaje stvaran) i aktualizira (postaje aktualan, posadašnjen) događaj smrti i uskrsnuća Gospodnjeg, sve dok on ne dođe.

Ali Franjo ne ograničuje Isusovu ljubav na jedan događaj, makar bio vrhunski, njegova života. Euharistijski kruh svjedočanstvo vjekovitog prisustva onoga što je Isus "za nas rekao, učinio i pretrpio": čitava njegova poslanja i otkupljenja.

Oče, otpusti nam duge naše.

Oprosti nam naše grijehе.

Pred Bogom smo vječni dužnici, u položaju nepodmirive pasive. Sve nam je poklonjeno. Sve je milost. A mi tome dodajemo svoje grijehе: zakopane talente, zanijekanu ljubav, neproizvedene plodove. Uskogrudnost i lijenost u služenju Bogu i braći. I opažamo svoju potrebitost i bijedu. "Sposobni smo da se izgubimo, ali ne da se spasimo" (Pavao VI.).

Franjo iznosi tri razloga kojima potkrepljuje molbu: Oče! oprosti nam "po svom neizrecivom milosrđu". "Bog je tako ljubio svijet da je poslao svoga Sina. Sin je došao spasiti ono što je izgubljeno": traži izgublјenu ovcu, izgublјenu drahmu, svečano slavi povratak sina; oprašta preljubnici, bludnici, samaritanki lakog bračnog morala; Zakeju i Mateju carinicima; Petru koji ga je zatajio; krvnicima koji su ga raspeli na križ; nevjernome Tomi. Svima nama.

Drugi razlog: Oče! Oprosti nam: "po kreposti muke Sina tvoga": zbog boli i ljubavi kojom je trpio i prikazao da bismo bili opravdani i postali tebi mili, tvoji prijatelji. Tvoja djeca.

I treći razlog: Oprosti nam "po zaslugama preblažene Djevice i svih odabranih tvojih": oni, svojim trpljenjem nadopunjuju ono što još nedostaje dovršenju spasenja, i herojstvom svoje ljubavi stiču nam veliki dar oprostjenja. A mi, neslomivo uvjereni, da je tvoje milosrđe neizmјerno veće od naših nevjernosti, molimo te da nam otpustiš naše dugove.

Kako i mi otpuštamo dužnicima našim

Koliko znademo oprostiti toliko će biti oprosteno nama. Božje oprostjenje je uvjetovano našim. Onaj tko svom prijatelju ne želi otpustiti sto denara, Otac mu neće otpustiti deset tisuća talenata. Samo će djelitelj milosrđa dobiti milosrđe. Isus želi da se umnogostručuje slavlje oprostjenja.

Ali Franjo je realista: ne znamo istinski, ozbiljno, sve oprostiti. Stoga moli: "što još posve ne otpustismo, ti, Gospodine, učini da otpustimo, da radi tebe (radi ljubavi koju gajiš prema nama) istinski ljubimo neprijatelje".

Neprijatelji su naši dužnici.

Ljubav prema neprijateljima je izričito evanđeoska zapovijed.

A kada se "istinski" pokazuje ljubav prema neprijateljima? Franjo odgovara: kada "za njih kod Tebe pobožno zagovaramo, nikom zlo za zlo ne uzvraćajući i nastojeći u Tebi svima biti od koristi". Bez ikakve razlike.

Oče! ne uvedi nas u napast.

Nemoj dopustiti da u kušnji podlegnemo. Učini da se nikada ne odijelimo od tebe. Daj nam snage da ti ostanemo vjerni. Napast se može ušulјati podmuklo, zavodnički - "skrivena" - ili se predstaviti javno, otvoreno - "očita". Može nas napasti odjedamput, neočekivano - "iznenadna" - ili pak navalјivati uporno, tvrdoglavo, dugotrajno - "nepogodna".

Napast je kao zamka u koju je lako upasti.

Oče! oslobodi nas napasti da izgubimo vjeru ili da nam ona oslabi, da izgubimo nadu i pobjegnemo; od najteže napasti: da više ne vjerujemo u tvoju ljubav te iznevjerimo Evanđelje. Daj da ne otpadnemo od tebe. Očuvaj nas u vjernosti! Da se nikada ne odijelimo od Tebe!

Oče, izbavi nas od zla.

Život je borba. Kršćanski život je neprestana borba. Zlo je grijeh: jedino pravo zlo, uzrok i izvor drugih zala. Zlo je Zli, želi nas zavesti i skrenuti s puta; anđeo zla, neprijatelj koji sije kukolj, knez ovoga svijeta, pokvarenjak i pokvaritelj, lažac.

Naveo je prve ljude na pad - "prošlo" zlo; nastavlja zavoditi i nas - "sadašnje" zlo; neće nas prestati napastovati ni u budućnosti - "buduće" zlo.

On je bezbožnost. Zloba. Zloća. Pokvarenost. Grešnost.

Oče naš! daj da ne padnemo pod vlast Zloga.

Daj nam slobodu tvoje djece!

Zlo je posvemašnja smrt, vječna osuda. Neizlječiva. Jer se više ne može ljubiti, ni nadati, ni vjerovati u ništa. Ona je mržnja, grižnja; pravi pakao. Oslobodi nas vječne osude.

Sažetak

***"Oče naš", presveti, stvoritelju, otkupitelju, tješitelju i spasitelju;
"koji jesi na nebesima": u anđelima i svecima; i svjetlo si, ljubav,
najveće dobro;***

***"sveti se ime tvoje": neka u nama bude što svjetlija spoznaja
tebe, tvojih dobročinstava, tvojih obećanja, tvoga veličanstva;***

***"dođi kraljevstvo tvoje" milosti sada u nas, kako bismo stigli
u tvoje kraljevstvo slave, u zajedništvo s tobom;***

***"budi volja tvoja": kako bismo te ljubili svim srcem; da bismo se
ljubili međusobno i sve privukli tvojoj ljubavi.***

***"Kruh naš svagdanji daj nam danas": svog Sina Gospodina našega
Isusa Krista;***

***"i otpusti nam duge naše": oprosti nam grijehе naše - zbog
milosrđa svoga,***

***"kao što mi otpuštamo dužnicima svojim": kao što opraštamo
svojim neprijateljima; učini da ih zaista ljubimo;***

***"i ne uvedi nas u napast": daj da se nikada ne odijelimo od tebe;
da ostanemo uvijek vjerni;***

"nego oslobodi nas od zla": od grijehа, od Zlogа i od vječne smrti.

Očenaš je savršena molitva.

Posjeduje okomitu težnju prema posljednjim stvarima, prema Kraljevstvu koje je bilo, koje jest i koje će doći, i pogled okrenut sadašnjici, povijesnim događanjima svakoga dana.

U njem su velike staze i vrijednosti: slava Božja, kraljevstvo Božje, volja Božja; kruh Božji, oproštenje Božje, kušnja Božja, pobjeda Božja.

Samo je s Isusovih usana mogla izaći takva molitva; Duh je dao Franji da joj razumije bogatstvo i da zaroni u njene dubine.

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

4. POHVALE SVIH ČASOVA

Franjevački "Svet"

*Svet! Svet! Svet! Gospodin Bog, Svevladar,
Onaj koji bijaše, koji jest i koji dolazi:
I hvaljen i uzvisivan dovijeka.
Dostojan si, Gospodine, Bože naš,
primiti hvalu, slavu i čast i blagoslov:
I hvaljen i uzvisivan dovijeka
Dostojan je zaklani Jaganjac
primiti moć i božanstvo i mudrost i snagu
i čast i i slavu i blagoslov:
I hvaljen i uzvisivan dovijeka.
Blagoslivljajmo Oca i Sina sa Svetim Duhom:
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka.
Sva djela Gospodnja blagoslivljajte Gospoda:
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka.
Hvalite Boga našega sve sluge njegove,
svi koji se njega bojite, i mali i veliki:
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka.
Neka ga slavnoga hvale nebesa i zemlja:
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka.
Sve stvorenje, i na nebu i na zemlji, pod zemljom
i more i sve što je u njemu:
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka.
Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu:
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka.
Kako bijaše na početku tako i sada
i u vijeke vjekova. Amen.
I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka*

Molitva:

Svemogući, presveti, svevišnji i najviši Bože, svako dobro, vrhovno dobro, sve dobro, koji si jedini dobar, tebi uzdajemo svaku hvalu, svaku slavu, svaku zahvalnost, svaku čast, svaki blagoslov i svako dobro. Tako budi. Tako budi. Amen.

PREDSTAVLJANJE

Kada je Franjo sastavio ove Pohvale?

Najvjerojatnije ih nije sastavio baš u posljednjim godinama života. Znamo da ih je molio kod svih Časova Božanskog časoslova, dakle kod Službe čitanja (Matutina), Jutarnje, Prvog, Trećeg, Šestog i Devetog časa, Večernje i Povečerja. Kroz cijeli dan.

Ta molitva nije toliko osobno Franjina; radi se, naime, kako primjećuje o. Kajetan Esser "o ne baš strogom nizanju biblijskih i liturgijskih tekstova, kome je struktura zasnovana na himnu koji se u bivšoj liturgiji Mise molio u kvatrene subote" (Gli scritti di S. Francesco d'Assisi, ed. Messagero, Padova, str. 384.). Većim svojim dijelom Pohvale upućuju na 4. i 5. poglavlje Otkrivenja.

Sv. Ivan, zanesen u ekstazi, vidi na nebu prijestolje "i na prijestolje Netko sjede... Uokolo prijestolja dvadeset i četiri prijestolja, a na prijestolja sjedoše dvadeset i četiri starješine, obučene u bijele haljine, sa zlatnim vijencima na glavi... U sredini prijestolja, oko prijestolja, četiri bića... bez predaha dan i noć govore:

***Svet! Svet! Svet
Gospodin, Bog, Svevladar,
onaj koji bijaše i koji jest i koji dolazi -***

Dvadeset i četiri starješine padnu ničice pred Onim koji sjedi na prijestolju i poklone se njemu - Živome u vijeke vjekova. I stavljaju svoje vijence pred prijestolje govoreći:

***Dostojan si, Gospodine, Bože naš,
primiti slavu i čast i moć!"*** (Otk 4,2...11).

Nasred prijestolja stoji zaklani Jaganjac, a klanjaju mu se anđeli "bijaše ih na mirijade mirijada i tisuće tisuća. Klicahu iza glasa:

*Dostojan je zaklani Jaganjac
primiti moć, i bogatstvo,
i mudrost i snagu,
i čast, i slavu, i blagoslov!
I začujem: sve stvorenje,
i na nebu i na zemlji, i pod zemljom, i u moru
- sve na njima i u njima govori:
Onome koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu
blagoslov i čast, slava i vlast u vijeke vjekova!
I četiri bića ponavljahu: »Amen!«*" (Otk 5,11-14).

Još se jedna apokaliptička jeka javlja kao:

*"Hvalite Boga našega, sve sluge njegove,
svi koji se njega bojite, i mali i veliki"* (19,5).

To je velika liturgija neba koje slavi pobjedničko slavlje Boga nad Babilonom (Zlom).Druge su rečenice uzete iz proroka Danijela, kao na pr.:

*"Sva djela Gospodnja, blagoslivljajte Gospoda", s refrenom:
"Hvalite i uzvisujte ga dovijeka" (3,57),
kojeg je Franjo izmijenio u:
"I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka."*

Postoje i neki prizvuci koji podsjećaju na *"Tebe Boga hvalimo"*

(Te Deum):

*"Tebe Boga hvalimo * tebe Gospodinom priznajemo...
Puna su nebesa i zemlja * veličanstva slave tvoje.
Svet, svet, svet...
I hvalimo ime tvoje u vijeke * i u vijeke vjekova..."*

I završna molitva je intarzija ulomaka koji se nalaze u drugim Spisima - ali ti su već svojstveniji Franji. Na početku:

"Svemogućí, presveti, svevišnji i najviši Bože..."

je početak 23. poglavlja Nepotvrđenog pravila; nastavak čitamo u Pohvalama Bogu (FI 261):

"Ti si dobro, svako dobro, vrhovno dobro..."

ostatak je neprestano na Franjinim usnama: - *"Neka ga slavnoga hvale nebesa i zemlja! Sve stvorenje, i na nebu i na zemlji, i pod zemljom i more i sve što je u njemu..."* (to nas opet upućuje na Psalam 68,35 i Otkrivenje 5,13).

Nalazimo se, dakle, pred jednim kolažom. U Psalmu možemo razlikovati tri strofe: himan koji eksplodira nenadano i oduševljeno: - "Svet! Svet! Svet!... Dostojan je zaklani Jaganjac..."; poziv na blagoslivljanje: "Blagoslivljajmo Oca i Sina sa Svetim Duhom... Sva djela Gospodnja blagoslivljate Gospoda..."; - poziv na hvalu: "Hvalite Boga našega... Neka ga slavnoga hvale...".

Poput svakog Psalmu i ovaj završava sa "Slava Ocu" usred kojega je utkan stalni responzorij:

"I hvalimo i uzvisujemo ga dovijeka".

Ipak su nam ove Pohvale znakovite i nešto nam otkrivaju. Izriču "trojstvenu" Franjinu duhovnost. Neprestano čujemo kako se ponavlja da je Franjina pobožnost snažno usmjerena na Isusov zemaljski život (dijete, raspeti), što je istina, ali to nije sve. Franjo promatra i klanja se Kristu u jedinstvu s Ocem i Duhom Svetim.

Njegova molitva - koja je iznad svega hvala - obojena je Svetim Pismom, uzvisuje divna djela koja Bog čini kroz čitavu povijest:

"koji jest, koji je bio, koji će doći".

Stvaranje, otkupljenje i parusia (konačni povratak Kristov) jedno su isto otajstvo spasenja. I Bog mora biti uzvisivan iznad svega i iznad svih, od svega i od svih: "Nebesa i zemlja i sve stvorenje, i na nebu i na zemlji, i pod zemljom i more i sve što je u njemu" neka ga hvale jer on je Gospodin, tri puta Svet, Bog svemogućí.

Ove Pohvale ukazuju i Franjinu "eshatološku" pobožnost. On se smatra putnikom i pridošlicom na ovome svijetu i živi ustremljen prema posljednjim stvarima "stvarima odozgo". Poput izbjeglice koji žudi za domovinom. A činjenica što ih moli čitav dan pokazuje je živo i neprestano žedan Boga. I otkrivaju još jedan vid Franjine duhovnosti, "liturgijski".

Moli ih kod svakog Časa Časoslova. Moliti Časoslov za njega je, dakle, plivati rijekom hvale koja se neprestano uspinje sa zemlje na nebo; sjediniti se s veličanstvenom liturgijom neba; stajati pred prijestoljem Svevišnjega i pjevati hvalospjev blagoslivljanja i slave, pjesmu vječne pobjede. Izgubiti se u glasu Brevijara da bi se nanovo našao u Kristovoj molitvi.

Utjelovljena Riječ hvali Oca. Mi se uključujemo u taj vječni protok, i u jednom času njegova hvala odzvanja na našim ustima! "Euharistija je Krist u srcu, Brevijar je Krist na usnama" (G. Canovai). Franjo je mistički nazreo ono što je II. Vat. sabor donio u Konstituciji o svetoj liturgiji - "Sacrosanctum Concilium". U Načelima i propisima za liturgiju Časova stoji: "*Crkva se hvalom Bogu u Časovima pridružuje pjesmi hvale koja se vječno pjeva u nebeskim dvorima, istovremeno unaprijed kuša onu nebesku hvalu koju je opisao Ivan u Otkrivenju, hvalu koja bez prekida odzvanja pred prijestoljem Boga i Janjeta*" (br. 16).

Liturgija zemlje jeka liturgije neba

Franjo je ljubio Brevijar jer se osjećao uključenim u zajedništvo svetih. "*Kanonske je časove molio ne samo pobožno, nego i sa strahopočitanjem. Premda je bolovao na očima, želucu, slezeni i jetrima, nije htio, dok je molio psalme, nasloniti se na zid ili stijenu, nego je časove molio uvijek stojeći uspravno, i bez kukuljice na glavi; očima nije kružio naokolo i molitvu nije prekidao*" (2Čel br. 96, FI 683).

"Psalme je molio s tolikom pažnjom duše i srca kao da je Bog gledao pred sobom" (sv. Bonav., LM X. 6, FI 1185).

Naredio je:

"Neka sva braća, klerici i laici, obavljaju božanski Časoslov, pohvale i molitve kako to moraju činiti... Također i laicima koji znaju čitati psaltir neka bude dopušteno da ga imaju..." (NPr II., FI 11).

"... da klerici pobožno pred Bogom mole časoslov, ne pazeći toliko na napjev glasa koliko na sklad duha, da bi se glas slagao s duhom, a duh s Bogom" (Pismo Generalnom kapitolu Reda, FI 227).

Ja o braći koja u tome ne bi bila vjerna! "*Ne smatram ih katolicima ni svojom braćom; neću ni da ih vidim ni da govorim s njima dok se ne obrate*" (isto, FI 229).

Psalmima i hvalospjevima hvalimo, blagoslivljamo i zahvaljujemo Bogu njegovim riječima. Stoga nema ljepše i prikladnije molitve. Psalmima je molio izraelski narod, Isus, Marija, apostoli, moli Crkva. Oni su riječ Božja. A Franjo gaji srdačnu ljubav prema "miomirisnim riječima Božjim", "presvetim Božjim riječima", koje su tjelesni (ontološki, stvarni) znak Sina Božjega, zbog čega ih poštuje i časti na isti način kao i Euharistiju. Naučava, naime, da propovjednici "dijele" riječi Božje kao što "dijele" Euharistiju. I osuđeni su oni koji "gaze" riječi Božje, poput onih koji "gaze" posvećenu hostiju. Za Franju zemaljska liturgija je jeka nebeske. A Služba časova (uključena u euharistijsko slavlje) je dio liturgijske molitve.

"Javna i zajednička molitva naroda Božjeg", "sakrament molitve" čini od Crkve i od svijeta, gdje god bili rasuti "jedno srce i jednu dušu". Molitva cijele Crkve za cijelu Crkvu.

Jeka je nebeske liturgije, jer su joj prvi početak hvale koje si izmjenjuju tri božanske Osobe; liturgija Časova je sudjelovanje u toj međutrojstvenoj hvali, dapače iz nje proizlazi: "istom pjesmom hvale slavimo trojstvenog i jedinstvenog Boga".

Jeka je nebeske liturgije, jer je to molitva Krista, Riječi Božje, Vrhovnog svećenika, koji ju je svojim utjelavljenjem uveo na zemlji, te otada hvala Božja odzvanja ljudskim riječima. I zbog toga što je poseban spomen Kristova otajstva što ga Crkva predstavlja, uobličuje u obred i usmjeruje prema budućnosti.

Jeka je nebeske liturgije jer to je molitva Crkve, tijela Kristova njenoj Glavi Kristu, glas Zaručnice koja govori Zaručniku; Liturgija časova je najsvečanija i najljepša hvala Bogu koja produljuje i ovjekovječuje hvalu koja "odzvanja u nebeskim dvorima". I jer po njoj teče i proteže se na svaki čas ljudskoga života sadržaj cijelog božanskog kulta, to jest euharistijske žrtve.

Jeka je nebeske liturgije jer je povezana posebnom prisutnošću i djelovanjem Duha Svetoga, koji je izvor posvećenja u Crkvi, i jamstvo pravog duhovnog Bogu milog bogoslužja.

Jeka je duhovnog bogoslužja zbog uske povezanosti koja postoji između putujuće i blažene Crkve: iskazujući Bogu hvalu u Časovima zemaljska se Crkva pridružuje nebeskoj - u eshatološkom stremljenju koje je pred - kušanje svetoga grada, nebeskog Jeruzalema Duh je dao Franji da sve to nazre i kuša.

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

5. PRED ISUSOVIM PRESVETIM SRCEM

Da umrem iz ljubavi prema tvojoj ljubavi

*Neka otme, molim te, o, Gospode,
žarka i slatka sila tvoje ljubavi
duh moj
svemu što je pod nebom,
da umrem iz ljubavi prema tvojoj ljubavi
kao što si se ti udostojao
umrijeti iz ljubavi prema mojoj ljubavi.*

(FI 277)

PREDSTAVLJANJE

U Drugom životopisu Toma Čelanski pripovijeda: "Neke su ga stvari ispunjavale posebnim osjećajima. Između ostalih riječi, kojima se služio u običnom govoru, riječi "ljubav Božja" nije mogao čuti, a da se pri tom ne bi nekako izmijenio.

... Rekao je: "Mnogo treba ljubiti ljubav Onoga koji nas je mnogo ljubio" (br. 196, FI 784).

Nije mi poznat bolji okvir za ovu molitvu od onog što ga je zapisao sv. Bonaventura u Opširnijem životopisu (Legenda maior):

"Tko je kadar prikazati žarku ljubav kojom je plamtio Zaručnikov prijatelj Franjo? Sav je, naime, obuzet plamenom Božje ljubavi, izgledao kao neki užareni ugalj. Čim bi čuo za "Božju ljubav", odmah bi živnuo, ustitrao, rasplamtio se kao da mu je vanjskim glasom taknuta unutrašnja struna srca.

A da bi ga sve poticalo na Božju ljubav, radovao se svim djelima Gospodinovih ruku i po razmatranju se divnih prizora uzdizao do smisla i uzroka sviju stvari. Među lijepim stvarima motrio je Najljepšega i po stopama, utisnutim u stvari, posvuda je slijedio Ljubljenoga. Od svega je sebi pravio ljestve po kojima se uspinjao da zagrlji onoga koji je sav poželjan" (LM IX. 1, FI 1161-1162).

Autentičnost teksta

Ovu nam je molitvu predao Ubertino iz Casale u svom spisu Stablo raspetog života Isusova, napisanom 1305. g. Zakašnjelo svjedočanstvo. Zbog toga moderna ga kritika svrstava u "dvojbene

spise" sv. Franje. O. Kajetan Esser piše: "Ova je molitva sastavljena iz kombinacije patrističkih tekstova, koji su bili veoma poznati i veoma često korišteni u dvanaestom stoljeću... Može se svakako zaključiti da ju je Franjo poznao i da se njome služio" (Gli scritti di s. Francesco, nav. dj. str. 65-66).

Barem to možemo prihvatiti, budući da je Franjo obično ponavljao: "*Mnogo treba ljubiti ljubav Onoga koji nas je mnogo ljubio*" - riječi koje upravo ovdje odjekuju. Toliko je dovoljno da ovu molitvu predstavimo.

TUMAČENJE

Veoma je kratko: u jednom dahu dvije rečenice. Jedna je molba:

"Neka otme, molim te, o, Gospode...;

na koju se nastavlja obrazloženje:

"da umrem iz ljubavi prema tvojoj ljubavi....

Molitva je to koja izvire iz potrebe da se odalečimo od zemaljskih primamljivosti zbog strastvenog zaleta prema nebeskoj ljubavi. Kao da kažemo: O, Gospode, na koljenima uzdignutih ruku te molim: učini da me privlačna snaga tvoje ljubavi zgrabi i prisvoji tako da me iščupa iz sviju stvari. Neka me tvoja ljubav potpuno osvoji i preplavi! Samo za tvojom ljubavi žudim! Živjeti zbog ljubavi! Živjeti od ljubavi!

Stvorena su dobra sredstva da se uzdignemo k Bogu. Ako postanu cilj, skreću nas s puta i zavode, razočaravaju; ostavljaju nam nestrpljivost želje i gorčinu žaljenja. Samo Bog je Apsolutnost. I Franjo moli to čisto životno iskustvo koje nadilazi vidljive stvari kako bi bio bačen u vrtlog Bitnoga - Neizrecivog i Neizgovorivog.

To je "sursumactio" (djelovanje prema gore) koja prenosi u Boga. Zaljubljeni teži da se poistovjeti s Ljubavlju svog srca, sve dok ne usvoji njene osjećaje i patnje; sve dok ne uzmogne vikati: "*Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist*" (Gal 2,20). Daj mi, Gospodine, da te ljubim!... Žedan sam tebe, ljubavi mog srca, ljubljeni moje duše! Sve moje!

Sve izgubljene stvari ponovno se nađu u Bogu: "*Deus meus et omnia! - Bože moj i sve moje!*" Sve iz Boga proizlazi i sve u njega uvire.

Molitva nastavlja:

"da umrem iz ljubavi prema tvojoj ljubavi, kao što si se ti udostojao umrijeti iz ljubavi prema mojoj ljubavi".

Izgleda kao neka igra riječi, kao izvještačeno ponavljanje. Naprotiv! Rekavši: "da umrem iz ljubavi prema tvojoj ljubavi", rečenica zvuči jednostavno i lako, ali ne manje snažna i manje zgusnutija. Jezik mističara u opojenosti ekstaze izriče se mucanjem.

Franjo ne želi samo "*živjeti od ljubavi*", nego čezne da "*umre iz ljubavi prema ljubavi*" Kristovoj, da bude posvema s Njime suobličen. Ljubav je "supatnja" u doslovnom smislu te riječi: "supatiti - patiti zajedno" sve dok se ne izgori od ljubavi; umrijeti od ljubavi prema ljubljenoj osobi. To je krajnja granica ljubavi.

Mistika trpljenja

Zbog tajanstvenog prožimanja ljubavi-patnje sveci su smatrali povlasticom trpjeti. Upravo su žudili za trpljenjem, radovali se patnji. To je moguće samo po Božjoj milosti. Nailazimo na izreke, koje bi inače izgledale lude i besmislene.

Sv. Terezija od Isusa (Avilska): "Ili trpjeti ili umrijeti".

Sv. Marija Magdalena Pazijska: "Trpjeti, ne umrijeti".

Sv. Leonardo Portumauricijski: "Trpjeti i ljubiti".

Bl. Marija Magdalena Martinengo, kapucinka:

"Mrtvi Bog!... Mrtvi Bog!... Ne mogu živjeti bez patnje. Uvijek Vas ljubiti, uvijek Vam se klanjati; usklađujući se iz časa u čas vašim klanjanja vrijednim odlukama".

Napisala je:

"Tko više ljubi Boga, Bog ga više razapinje. Što Bog više ljubi dušu, to je više razapinje".

Među mnogim mističarkama križa je i sv. Veronika Giuliani, kapucinka:

"Ljubljeno moje Dobro! Što više nevolja, što više križeva, što više patnji! Porastom trpljenja, raste ljubav. Trpljenje i ljubav su jedno te isto. Dan trpljenja, dan ljubavi. Svaka nevolja i bol za mene su milovanje ljubavi. Nema sretnijeg života od života u patnjama".

Luda od ljubavi, žedna trpljenja, osjeća da će joj se (doslovno) "rasprsnuti" srce, pa piše:

"Tko želi ljubiti, neka traži patnju. Patnja je ključ ljubavi. Da, luda sam od ljubavi. Ljubim patnju".

I ne umara se u vikanju:

"O, Ljubavi, Ljubavi! Moje najveće i jedino Dobro!... Gospode, raspni me sa sobom!... Bože mog srca, Zaručnice duše moje, moj Bože!... Ne više smrt, nego život, da bih više trpjela, više patila, uvijek patila!... Nevolje ljubavi su moja okrepa, moja naslada, moja sreća, raj na zemlji, moje jedino veselje, moj odmor".

I dalje:

"Trpeći ljubiti; ljubeći trpjeti. Živim umirući što ne mogu umrijeti zbog ljubavi. Umirem živeći što ne mogu naći ljubav. Patim zbog toga što ne patim".

I umire govoreći svojim redovnicama:

"Ljubav se je dala naći! To je razlog moje patnje; recite to svima!".

Bol je osjećaj ljubavi. Otkako je Isus rekao:

"Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje" (Iv 15,13), i prvi "samoga sebe predao za mene" (Gal 2,20), samo muka i radost što ga ljubimo je mogući odgovor na Ljubav.

"Ljubav je kao povratak na sam izvor života" (Lavelle).

To je tajanstvena, nepobjediva snaga svemira. To je život svijeta.

Na koru u franjevačkom svetištu u Montecasale je jedna slika: Franjo siše krv iz Isusova boka, poput djeteta iz majčine dojke. Napaja se na ranjenom srcu Gospodina. Najveće očitovanje ljubavi. To nas potiče da razmišljamo o ljubavi Božjoj prema nama, našem odgovoru na ljubav, u životu i u smrti.

Ljubav Božja prema nama

Možemo je promatrati kao dramu u pet čina:

stvaranje: ljubav koja se dariva;
objava: ljubav koja razgovara;
utjelovljenje: ljubav koja nam postaje sličnom;
otkupljenje: ljubav koja se žrtvuje;
posvećenje: ljubav koja nas posinjuje. Čini baštinicima Neba.

Život-odgovor na Ljubav

To znači: sav je posvećen odgovoru na ljubav Boga, Oca i Spasitelja, i nastoji tu ljubav proširiti na braću ljude i sva stvorenja.

Tada se povijest čita onako kako je čita biblijski pisac: tkivo u kojem Bog upravlja nitima i osnovom. I život se vidi onakvim kakva ga vidi Franjo: Bog ga vodi korak po korak. I želi se živjeti od ljubavi: "Jedina moja želja jest ljubiti tebe", rekla je sv. Terezija od Malog Isusa i Svetog Lica.

Ali Franjo ide dalje, i traži da

Umre iz ljubavi prema Ljubavi

Svaka slika mora ličiti na svoj predložak. Franjo želi biti sličan svom uzoru, Gospodinu Isusu, siromašnom i raspetom.

Njemu se suobličiti ne samo u životu, nego i u smrti. ***"Umrijeti od ljubavi prema tvojoj ljubavi"***.

Tada je smrt završetak Božjeg plana o nama; kao i o Isusu: *"Sve je dovršeno do savršenstva"*. Vraćanje je dara života; kao i kod Isusa: "Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj". Najviši je čin žrtve Bogu, kao i za Isusa:

"Ja žrtvujem svoj život..."

Proslava je Boga; kao i kod Isusa: *"Oče, proslavi Sina svoga..."*

Našašće je Života.

*"O križu, ja se o tebe vješam
i na tebe pribijam,
kako bih umrijevši okusio život"*
(Jacopone da Todi, Lauda, 83).

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

6. POZDRAV BLAŽENOJ DJEVICI

Franjin Zdravomarijo

*Zdravo Gospodarice, sveta Kraljice,
Bogorodice Marijo,
ti si djevica koja si postala Crkvom,
i izabrana od presvetog Oca na nebu da te posveti
sa presvetim Sinom svojim
i Duhom Svetim Utješiteljem.
U tebi je bila i jest sva punina milosti
i svako dobro.*

*Zdravo palačo njegova,
zdravo njegovo svetohranište,
zdravo kućo njegova.
Zdravo odjećeo njegova,
zdravo njegova službenice,
zdravo majko njegova.*

*I sve vi, o svete kreposti,
koje se po milosti i rasvjetljenju Duha Svetoga
ulijevate u srca vjernika da Bogu
od nevjernika napravite vjernika.*

(FI 259)

PREDSTAVLJANJE

U Drugom životopisu Toma Čelanski piše:

Franjo je *"Isusovu Majku obasipao neizrecivom ljubavlju zato što nam je dala brata, uzvišenoga Gospodina. Njoj je molio posebne pohvale, upravljao prošnje, prikazivao osjećaje, koliko to i kako ljudski jezik ne može ni izraziti"* (FI 786).

U "Opširnijem životopisu" nalazimo iste rečenice; sv. Bonaventura dodaje:

"Njoj je na čast pobožno postio od svetkovine apostola Petra i Pavla do svetkovine Uznesenja. S anđelima je, koji plamte divnim žarom i uzdižu se k Bogu raspaljujući duše izabranih, bio povezan neraskidljivom vezom ljubavi te je iz pobožnosti prema njima počevši os Uznesenja slavne Djevice četrdeset dana i neprestano se bavio molitvom" (LM IX. 3, FI 1165-1166).

Franjo je spojio pobožnost prema Djevici Mariji s pobožnošću prema anđelima. Teško je odrediti vrijeme kada je nastala ta molitva - za sigurno nije iz kasnijeg razdoblja Franjina života. Lakše je ukazati na mjesto gdje je rođena - sigurno u Sv. Mariji Anđeoskoj. Franjo je tamo, pošto je popravio tu crkvicu, stalno boravio.

Tu je 24. veljače 1209. dobio konačno rasvjetljenje; Bog ga poziva da živi i propovijeda Evanđelje. Tu je, slijedećih dana, dobio i prve svoje sljedbenike. Tu je "obukao" sv. Klaru i udario

početke Redu siromašnih gospođa. Tu je Franjo u Red primao braću. Tu održava Kapitule. Ovamo se uvijek vraća i navraća, sve do posljednjih dana svog života da bi se sreo sa sestrom smrti.

"Sveti je čovjek volio to mjesto više nego li ostala mjesta na svijetu. Tu je, naime, ponizno započeo služiti Gospodinu, tu je doživio napredak u krepostima, tu je sretno završio svoj život; umirući je to mjesto braći preporučio kao mjesto koje je Djevici vrlo drago" (sv. Bonav., LM II. 8, FI 1048).

Inzistirao sam na Franjinoj ljubavi prema ovoj crkvi Sv. Marije Anđeoske, kako bih opravdao izbor literature, što ću objasniti malo kasnije.

TUMAČENJE

Molitvu dijelim na tri strofe.

Prva strofa

*"Zdravo Gospodarice, sveta Kraljice,
Bogorodice Marijo,
ti si djevica koja si postala Crkvom,
(umjesto: "uvijek Djevica").
i izabrana od presvetog Oca na nebu da te posveti
sa presvetim Sinom svojim
i Duhom Svetim Utješiteljem.
U tebi je bila i jest sva punina milosti
i svako dobro".*

Franjo sagiba koljeno pred blaženom Djevicom i pozdravlja je kao i anđeo.

Gabrijel kaže: *"Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom"*.

A Franjo: *"Zdravo Gospodarice, sveta Kraljice... U tebi je bila i jest sva punina milosti...
Zdravo, Majko njegova!"*.

"Gospodarice! Kraljice!" Franjo ima pred očima bizantinsku ikonu koja predstavlja proslavljenu Mariju na prijestolju, u vrhovničkom veličanstvu Majke Božje Kraljice. Njegova duša vječnog viteza iskazuje počast svojoj Gospi-Gospodarici.

Ali Franjina je posebnost u tome što Mariju poistovjećuje s Crkvom i Crkvu sa sv. Marijom.

"Sv. Marija Anđeoska nije za njega bila samo crkvice koju je on popravio i zbog toga tako voljena, nego Osoba same Marije, koja je bila prisutna u tom svetištu, okružena anđelima" (J. Pyfferon-Van Asseldonk, u Laurentianum", 16, str. 446 i sl.).

Za Franju je tolika srodnost između Marije i Crkve, da ih promatra u istoj perspektivi u kojoj se one miješaju u istu stvarnost, koju naš serafski otac promatra pod simbolom "Sancta Maria de Angelis": da bi utjelovio svoj ideal, on u svom zanosu daje Mariji taj izvanredni naslov koji inače nije ni u općoj ni u liturgijskoj uporabi (isto, str. 451-452). To ne znači da je taj odnos MARIJA-CRKVA pronašao Franjo! Imamo ga već u liturgijskim i otačkim tekstovima u komentarima biblijskih stranica.

"Zaručnica" u Pjesmi nad pjesmama postavljena je kao "tip" i Marije i Crkve. U "Ženi obučenoj u sunce" iz Otkrivenja označena je i Marija i Crkva. Stara tumačenja Psalama, koji sačinjavaju Marijin časoslov, primjenjivala su na Mariju ono što se odnosilo na Crkvu, i obratno. Sv. Ambrozije definira Mariju kao "typus Ecclesiae" i "figura Ecclesiae"; njega slijedi sv. Augustin: "Ipsa (Maria) figuraam in se sanctae Ecclesiae demonstrat - Ona (Marija) u sebi pokazuje sliku svete Crkve" (Ps. 40, 661).

*"Ti Izabranice, kao Crkva Božja, posvećena si od Oca, Sina i Duha Svetoga" (sv. Beda).
"Imamo dvije majke: Majku Mariju i Majku Crkvu. Marija, Majka Kristova; Marija, Majka kršćanskog naroda" (sv. Petar Damjanski).*

"Ono što se općenito govori o Crkvi, može se posebno primijeniti na Mariju" (J. Barre).

To, dakle, "poistovjećenje" ima svojih prethodnika. Franjo čini svoje "poistovjećenje". To potvrđuje glagol **"... da te posveti"**.

Strofa se nastavlja "trojstvenom" oznakom.

"Izabrana od presvetog Oca... da te posveti sa ... Sinom ... i Duhom Svetim...". Ponovit ću je u molitvi koja slijedi; ovdje istaći "kristološku" oznaku. Vidjet ćemo je odmah.

Međutim ova prva strofa završava promatranjem Marije, predmeta božanskih kontemplacija: Bog ju je pomagao, Bog ju je ljubio, Bog ju je ispunio "puninom" svake milosti, svakim darom svakim blagoslovom.

Druga strofa

***"Zdravo palačo njegova,
zdravo njegovo svetohranište,
zdravo kuća njegova!
Zdravo odjećeo njegova,
zdravo njegova službenice,
zdravo Majko njegova!"***

I tako je pozdrav "zdravo" ponovljen sedam puta. Sedam, savršeni broj. Franjo slavi Marijinu veličinu: njeno BOGOMATERINSTVO. I potvrđuje ga i ponavlja nizom slika - koje nisu kadre izraziti misterij - ali su uspješne i konkretne, naglašavaju "materijalnost" Utjelovljenja - protiv doketizma (Isus je uzeo "prividno" tijelo), kojeg oživljuju katari (Franjini suvremenici).

"Lex orandi, lex credendi - Zakon moljenja, zakon vjerovanja": evo, bez mnogih križarskih ratova, inteligentan i valjan način potvrđivanja i širenja istine.

Snažno je izjavljena stvarnost Utjelovljenja - stvarnost Boga koji je zaista postao čovjekom u Marijinu krilu, koja, zbog toga, postaje, ***"njegova palača, njegovo svetohranište, njegova kuća, njegova odjeća..."***.

Suhoparno nabranje imena sadrži u sebi bogatstvo koje je vrijedno istražiti. Ti naslovi imaju biblijsko korijenje.

"Zdravo palačo njegova (ili također "hrame njegov").

"Palača bjelokosna", hram-svetište Božje, podsjećaju na sveto mjesto u najizvrsnijem smislu, na "mjesto što ga Jahve odabra" (Pnz 18,6), na "Dom svete slave" njegove (Dan 3,53), gdje je njegov "slavan prijestol dignut" (Jer 17,2); na Božji kraljevski dvor ukrašen sjajem.

Dakle, u ovom se pozdravu naziva Mariju čudesnim blagom ljepote i bogatstva: Majkom Božjom!

"Zdravo njegovo svetohranište" (ili također: *"njegov šator"*).

Svetohranište ili šator (svejedno kako ga nazovemo) je "presveti šator Božji" (Ps 46,5), povlašteno mjesto božanske Prisutnosti-šekina. "A onda oblak prekri Šator sastanka i slava Jahvina ispuni Prebivalište" (Izl 40,34). "Tako ga je oblak neprestano zaklanjao, a noću bijaše poput ognja" (Br 9,16). Moglo bi se tumačiti i sa: *"Zdravo njegovo nebo"*, budući da je i za nebo rečeno da je "šator Božji". Na tom Nebu-Mariji, Isus je sjajno Sunce. Zaista je Marija šator ispunjen Slavom i u njemu boravi Prisutnost; ona je nebo na kojem stanuje Svjetlo svijeta: Majka je Božja!

"Zdravo kuću njegova" (ili također: *"škrinjo njegova"*).

"Kakvu kuću da mi sagradite, i gdje da bude mjesto mog prebivališta?" - pitat će Bog ustima proroka (Iz 66,1).

I Bog si je sagradio "kuću" dostojnu sebe. *"Svetost je ures Doma tvojega"* (Ps 92,5b).

Nazivati Mariju Kućom Božjom, znači uzvisivati njenu svetost. A nazivati je Škrinjom?... Škrinja Staroga Zavjeta u sebi je sadržavala Zakon, manu i procvati štap. Marija nosi u sebi Zakonodavca, Kruh života, Cvijet iz korijena Jesejeva. Koliko li je uzvišenije njeno dostojanstvo! Majka je Božja!

"Zdravo odjeću njegova"

Blistava, kraljevska, bijela poput snijega vječnih brežuljaka. Bezgrešna, koja svojim tijelom "oblači" Sina Božjega. (Pomišljam na dojmljivu sliku "Marija od poroda" od Piera della Francesca: iznad nabujalog krila kida se odjeća, kao što se kidaju vode kod porođaja, kao što se razdjeljuju vode kod rađanja naroda Starog Zavjeta, kao što se kida hramski zastor pri rođenju naroda Novog Saveza). "Njegova odjeća": Marija od Utjelovljenja je zaista Majka Božja!

"Zdravo njegova službenice" (ili također: *"njegova sluškinjo"*).

Marija samu sebe naziva "službenica Gospodnja"; to je naslov poniznog podlaganja, ali iznad svega spasenjskog osjećanja. Povlašteni naslov. U Bibliji "sluge Gospodnji" su Patrijarsi, Mojsije, Jošua, Samuel, David, proroci, svećenici, anđeli, Mesija! Marija - službenica Gospodnja - je jedna od karika u tom lancu i, dok se bezgranično predaje u ruke Božje, ucjepljuje se u njegov plan spasenja. Majka Božja!

"Zdravo Majko njegova"

Bog ju je takvom izabrao i posvetio. To je najviša apoteoza, najveća proslava. Od toga većeg nema. Teoretski: "Bog bi mogao stvoriti ljepši svijet od našega, bog bi mogao oblikovati prostranije nebo, ali ne bi mogao pozvati u život veću majku od Majke Božje" (bl. Konrad Saksonski: Zrcalo Blažene Djevice Marije). Povjerovavši anđelu Gabrijelu, Marija postaje majkom Kristovom, i samim time Majkom Božjom.

Treća strofa

***"Zdravo i sve vi, o svete kreposti,
koje se po milosti i rasvjetljenju Duha Svetoga
ulijevate u srca vjernik
da Bogu od nevjernika napravite vjernika".***

U ovoj strofi imamo "pozdrav krepostima", što će ga Franjo ponoviti u drugačijem okviru. Taj nam se odlomak može učiniti kao da ne pripada ovamo, ali moramo se prisjetiti da su "nebeski duhovi posrednici ulivenih kreposti" i da "ulivene kreposti označuju same anđele".

Angelologija je u Franjino vrijeme bila veoma živa, kao i apokaliptika: anđele se promatralo prema njihovoj ulozi drugotnog posredništva bilo u objavi bilo u kultu. Ako zatim pomislimo na to da je presveta Bogorodica Marija više od bilo koga drugog ukrašena tim krepostima, i da je mjesto (Sitz im Leben) gdje je rođena ova molitva Sv. Marija Anđeoska, strofa se nalazi savršeno na svom mjestu. Prihvativši pouku njenih "svetih kreposti" naziremo Marijino duhovno materinstvo koje nam sugeriraju i drugi tekstovi.

Marija u otajstvu Krista

Franjo proživljava u Zdravomariji otajstvo utjelovljenja, koje je najuže povezano s Marijinim božanskim majčinstvom. Otajstvom koje se ostvaruje u događaju Navještenja.

Tada Otac šalje Sina da spasi ljude; tada Sin uzima tijelo kako bi prebivao među nama; tada Duh Sveti oblikuje tijelo u djevičanskom krilu Marije.

Tada Vječni ulazi u vrijeme, vrijeme-kronos (obični slijed dana) postaje kairos: vrijeme milosti i spasenja. Mesijansko vrijeme. Sve se to događa po Mariji. Tako Bog hoće. Mariju treba promatrati u misteriju Krista. Tu se razjašnjava i blista njen identitet-dostojanstvo, njen poziv-poslanje. Budući da Bog postaje njenim Sinom, ona postaje Majkom Božjom. Bog postaje (u njoj) pravi čovjek a ona postaje Majka Božja. Utjelovljenje i bogomaterinstvo su nerazdvojivi. Bog je "odredio jednom i istom odlukom početak Marije i utjelovljenje božanske Mudrosti" (Ineffabilis Deus).

I tako Marija po Utjelovljenju ulazi punim naslovom u tajnu spasenja, i to jednim i jedinstvenim mjestom. Stoga je posve razumljivo zašto ju je Bog ljubio od vječnosti i pripremio za "dostojnu" Majku svom ljubljenu Sinu.

Budući da je Majka njegova Sina, Bog je htio da bude bezgrešna: unaprijed sačuvana od svake ljage istočnog grijeha, puna milosti, sva sveta.

Budući da je Majka Isusova, Bog je htio da bude uvijek djevica: začela je po Duhu Svetom, i uvijek netaknuta u svojoj djevičanskoj slavi, rasvijetlila je svijet vječnom svjetlošću Isusom Kristom, našim Gospodinom.

Budući da je Majka Otkupitelja, Bog je htio da bude suradnica: po križu, prema oporuci ljubavi svog Sina, svoje materinstvo proširila je na sve ljude, rođenjem i smrću Kristovom za život kojem neće biti nikad kraja.

Budući da je Majka Uskrsloga uznesena je nebesku slavu: završetak je to otajstva spasenja, znak sigurne nade.

Budući da je Majka Kralja svemira, ona je kraljica: iznad svakog je stvorenja zemaljskog i nebeskog.

Jer je Majka Božja, posrednica je milosti: zagovornica, tješiteljica, pomoćnica; svojom majčinskom ljubavi prati i štiti Crkvu na njenom putovanju prema Domovini sve do slavnog Dana Gospodnjeg.

Marija je knjiga u koju Bog stavlja svoju riječ.

Marija je nebo na koje Bog stavlja svoje Sunce.

Marija je zemlja u koju Bog stavlja svoj Plod.

Marija je klas u koji Bog stavlja svoje Zrno.

Marija je peteljka na koju Bog stavlja svoj Cvijet.

Marija je prijestolje na koje Bog stavlja svog Kralja.

Marija je Majka u koju Bog stavlja svog Sina.

"Zdravo Gospodarice, sveta Kraljice, Bogorodice Marijo!"

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

7. ANTIFONA BLAŽENE DJEVICE MARIJE

Sveta Marijo, moli za nas

*Sveta Djevice Marijo, nema tebi slične među ženama,
kćeri i službenice svevišnjega Kralja,
Majko presvetoga Gospodina našega Isusa Krista,
Zaručnice Duha Svetoga:
moli za nas sa svetim Mihaelom arkanđelom
i svim nebeskim silama i sa svima svetima
kod svoga svetoga ljubljenoga Sina,
Gospodina i Učitelja.*

(FI 281).

PREDSTAVLJANJE

Ova antifona-molitva je dio Službe Muke Gospodnje "te ima ulogu antifone, kratkog čitanja, odgovora i molitve". Ali je možemo promatrati i kao zasebnu molitvu, i kao takvu je moliti. "Pozdrav Blaženoj Djevici" Mariji ima ljubazni, bliski ton, dok ova posjeduje svečanije naglaske: uključena je u liturgiju.

Treba naglasiti trojstveno svojstvo marijanske Franjine pobožnosti, te snažnu i odlučnu mariološku sintezu. Presveto Trojstvo se sagiba nad Mariju te je uzdiže na dostojanstvo koje se približava samom božanstvu. Svaka od osoba Trojstva s njom uspostavlja posebni i jedinstveni odnos: "Očeva Kćerka, Sinovljeva Majka, Zaručnica Duha Svetoga".

Naslovi koje Franjo promatra kod Povlaštene su - "nema tebi slične" - povezani sa svetošću - "Sveta" - s djevičanstvom - "Djevica" - s poniznošću - "Službenica".

Marija je zaista "blažena među ženama" i iznad svih žena. Zaista "velika joj djela učini Svesilni". "Savršeni ljudski lik, obdarena tako čudesnom sudbinom" (Pavao VI.).

Franjo u radosnoj i ljubavljivi ispunjenoj kontemplaciji u njoj vidi odraz presvetog Trojstva; uživa u čudesnom viđenju tolike ljepote i veličine sadržane i izliveno u "bezgrešnom Plodu vječne Ljubavi" (o. Maksimilijan Kolbe).

*"Djevice Majko, kćeri svog Sina,
ponizna i uzvišena više no bilo koje stvorenje"*

pjeva Dante na kraju Raja, kada vidi kako se među tisućama razigranih anđela smiješi "ljepota - MARIJA - koja pobuđuje radost u očima svih drugih svetaca" (31. pjevanje 131-135).

Bog je u svom planu spasenja htio Mariju "dostojnu Majku svog Sina"; po njoj je Bog sišao na našu zemlju, u našu povijest, u našu ljudsku narav - ona "nam je dala brata, uzvišenoga

Gospodina" (2Čel br. 198, FI 786); po njoj Bog uzima naše tijelo, naš način življenja, našu sudbinu; po njoj se zbio najčudesniji događaj svih vjekova: Bog je postao čovjekom!

"Ne postoje riječi, jer nijedna (žena) nije slična njoj ni u vremenima koja su joj prethodila niti u onima koja će slijediti" (sv. Bonaventura). Nju je Isus Krist, njezin Sin "uzdigao iznad anđeoskih korova, okrunio kraljevskom krunom i posjeo na prijestolje vječnoga svjetla... Ona je čudesno djelo uzvišenog Sina Božjeg, koji je htio da bude ljepša od svih smrtnika, svetija od svih svetaca... Sve svete nadvisuje sjajem i bogatstvom kreposti... Bog ju je uresio svim milostima i svim blagoslovima...

U njoj sjaju sve lijepe kreposti... Zbog svoje duboke poniznosti i zbog neokaljanog ljiljana djevičanstva zaslužila je začeti i roditi Sina Božjega, koji je blagoslovljen u vjekove" (sv. Antun, Govori).

Sv. Ćiril Aleksandrijski je ovako molio:

"Zdravo, Marijo, Majko Božja, časno blago čitavoga svijeta, svjetiljko koja se nikada ne gasi, blistava kruno djevičanstva, nerazorivi hrame, istovremeno majko i djevice, ; od tebe se, naime, rodio Onaj za koga Evanđelje kaže: 'Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje'" (PG 77 1054).

A kapucin, sv. Lovro Brindizijski, naučitelj Crkve:

"Kako su morala biti velika božanska dobročinstva, časti, dostojanstva, povlastice, prednosti i uzvišeni Marijini darovi! Koji bi ih jezik, makar bio anđeoski, mogao opisati, otkako je Ona postala Kćer Boga Oca, prava Majka Sina, Zaručnica Boga Duha Svetoga, Kraljica neba, Gospodarica anđela, Carica svemira?" (Mariale).

Povorka svetaca koji slave Mariju je beskrajna. Teška srca prelazim preko prelijepih svjedočanstava lirizma i zadivljenog čuđenja. Ističem oznaku: "Zaručnica Duha Svetoga". Ovako izričit naslov potječe od sv. Franje: "Svi njegovi prethodnici imaju samo ekvivalentne izraze, ali ne izravni zaziv s izričitom formulom: "Zaručnica Duha Svetoga" (Pyfferoen-Optato: Laurentianum, 16, 462). To je, dakle novi naslov koji će se često ponavljati i uvelike ga je širila franjevačka škola i duhovnost, sve do sv. Maksimilijana Kolbea, našeg suvremenika: "Kriilo je Bezgrešne pridržano za Duha Svetoga, koji je u njemu u vremenu začeo život Bogo-Čovjeka" (Note /Bilješke/ 1, str. 462).

Pošto je uzvisio uzvišeno dostojanstvo koje proizlazi iz toga što ona ima Sina Božjega, Franjo moli Marijin zagovor:

"Moli za nas sa svetim Mihaelom arkandjelom i svim nebeskim silama i sa svima svetima"...

Nalazimo se u Sv. Mariji Anđeoskoj.

U Sv. Damjanu započinje strastvena ljubav između Raspetog i Franje; u Porcijunkuli se zapaljuje puna ljubavi hvala Mariji, koju Franjo promatra okruženu anđelima. Marija djelatna suradnica u Otkupljenju, majka Milosti, posrednica je milosti.

"Ti si djelatnica svih milosti - kaže sv. Bernardin Sienski - utjeho pobožnika; ti, vrata nebeska! Zaista je mucanje kad pjevamo tvoje hvale i o tvojoj ljepoti, ali usrdno molimo tvoje neizmjerne uslišanje" (Propovijed 61).

Franjo proširuje završnu formulu, umjesto : "moli za nas svoga Sina", on kaže: ... kod svoga svetoga ljubljenoga Sina, Gospodina i Učitelja. Kao i u drugim zgodama, pretvara liturgijski tekst u osobnu molitvu i produžuje ju punu odanosti, pobožnosti i osjećajnosti što se prelijeva iz njegova srca.

Zaključujem sa sv. Bernardom:

"O, kako mi na pamet dolazi jedna rečenica sv. Augustina. Rekao je da ima tri želje: jedna je da vidi Isusa u tijelu; druga, da čuje Pavla kako propovijeda; treća, da vidi kako Rim pobjeđuje. A ja dodajem četvrtu: da vidim Djevicu Mariju sa Sinčićem u naručju, u tolikoj čistoći i ljepoti. Nema ništa ljepšeg od ovog: vidjeti Boga čovjeka i vidjeti čovjeka Boga; vidjeti Majku Božju Djevicu koja je rodila i ostala djevicom!" (Pučke propovijedi 1).

Marija u otajstvu Crkve

U Pozdravu blaženoj Djevici obraća se Djevici Utjelovljenja, pa stoga Mariju smještava u kristološki govor. Ova pak Antifona stavlja je u eshatološki okvir, pa nam nameće razmišljanje o Mariji u otajstvu Crkve. Stvarnost je to koja proizlazi i slijedi iz Kristova otajstva. Crkva gleda u Mariji Majku i gleda također u Mariji svoj najodabraniji ud. Marija-Majka Crkve proizlazi i činjenice što je ona Majka Gospodina našega Isusa Krista. Crkva je otajstveno, mistično Kristovo tijelo. Marija, Majka Glave, naravno je Majka i cijeloga Tijela. Majka Crkve. Po Mariji Gospodar slave je naš brat, pa smo joj, stoga, mi djeca (u Isusu i po Isusu); dakle, ona je majka kršćana. Božansko materinstvo je dar, dostojanstvo, povlastica. Marija ga živi kao služenje.

Na Božji zahtjev odgovara s "da" te se posvećuje Njegovoj osobi i Njegovu djelu. Za nju je to dužnost, obaveza, koju prihvaća slobodno i svjesno, i s njome surađuje vjerno i bez pridržaja.

Služi Gospodinu. Služi čovječanstvu. Njeno se majčinstvo ne ograničava samo na začće rođenja, nego obuhvaća čitav luk života njena Sina i nastavlja se u Crkvi, Kristovu produžetku: "posvemašnjem Kristu". Ali Crkva gleda na Mariju i kao na svoj "tip": živu sliku; uzor koji nadahnjuje; ideal.

Bezgrešna Marija oslikava njen početak: promatra "u svom najplemenitijem udu anticipiranu spasenjsku milost Vazma". Marija je pred-otkupljena, pred-očuvana. Otkupljenija od svijetu, najviše obdarena milostima, oproštenjem. I ona je san i utopija svake ljudske osobe.

Bezgrešno začće nije povlastica koja Mariju stavlja "izvan" ljudske obitelji, koja bi ju odvajala i činila drugačijom. Ne! naprotiv! Ona je prvo ljudsko stvorenje u kojem Bog izvodi i ostvaruje svoj plan spasenja - koji je donešen "prije postanka svijeta" (Ef 1,4).

U Mariji se najjasnije očituje korjenita nemogućnost samospašavanja i posvemašnja besplatnost otkupiteljske Kristove milosti. Bezgrešno začće zatim nije toliko "negativno", to jest: odsutnost istočnog grijeha, imunost od svake ljage; ono je prvenstveno "pozitivno", to jest: punina nevinosti, savršenost svetosti, znak "vječne zore". Stoga je razumljivo što se Crkva veseli zbog Marije i što je promatra kao nedostiživi čar, kao izgubljeni raj, ali raj koji se ponovo može zadobiti jer je ponovo stečeni raj.

Crkva u Mariji i njenoj primjernosti gleda svjetlo i vođu na putu. "Zvijezdu jutarnju". Marija je uzor Crkvi zbog načina na koji je bila povezana s Kristom:

"sva Sveta imala je samo jedan ideal, jednu ljubav, jedan plan: sav se njen život sažima u bezgranično posvećenje Isusu".

Marija je uzor Crkvi, jer što god lijepa cvate u Crkvi *"sadržano je u Mariji koja u sebi ima svu svetost, svu ljepotu... na njenom prvotnom, višem i konkretnom stupnju"* (Pavao VI., 15. VIII. 1969.).

Marija-uzor Crkve. (Prema Marialis cultus, br. 17-21).

Marije je Djevica koja sluša, koja s vjerom prihvaća riječ Božju. To čini i Crkva; posebno u liturgiji s vjerom sluša, prihvaća, razglašava, časti riječ Božju; dijeli je vjernicima.

Marija je Djevica koja moli. Djevica koja moli je i Crkva, koja svakog dana iznosi Ocu potrebe svoje djece, hvali neprestano Gospodina i posreduje za spasenje svijeta. Marija je Djevica koja rađa: ona koja je svojom vjerom i poslušnošću na zemlji rodila Očeva Sina.

I Crkva također rađa djecu Bogu evangelizacijom i sakramentima. Krštenjem. Nastavlja Marijino djevičansko majčinstvo. Marija je Djevica koja prinosi: za pomirenje svih nas prinosi žrtvu svetu, Bogu ugodnu. Na Kalvariji, gdje Isus sam sebe prinosi Ocu. Marija mu se majčinskom dušom pridružuje, pridružuje se puna ljubavi svjesno prinošenju žrtve koju je ona rodila.

I Crkva također prinosi euharistijsku žrtvu slaveći spomenčin smrti i uskrsnuća Gospodnjeg. Marija je "napredovala na putu vjere i vjerno je sačuvala svoje sjedinjenje sa Sinom sve do Križa" (LG 58).

I Crkva također putuje u vjeri, napreduje u nadi, raste u ljubavi. Marija je izrekla svoj "da" u poslušnosti vjere. Živjela je taj "da". Vjerovala je svakog dana, također i onda kada ju je to stajalo "posebnog napora srca".

I Crkva također želi i nastoji živjeti svoj "da" ljubeći nepodijeljena srca Zaručnika Krista, nerazdvojivo povezana s Njime. Marija je sudjelovala u otkupljenju.

I Crkva također je pridružena djelu spasenja i povijesno ga nastavlja kroz sva tisućljeća i zemljopisno u svim obiteljima naroda.

U Mariji uznesenoj na nebo Crkva gleda svoj eshatološki dovršetak. Ono što Marija "već jest" a Crkva "još nije", sjaji pred njom kao znak sigurne nade.

I Crkva moli Djevicu Kraljicu i zaziva nju, svoju Zagovornicu, Pomoćnicu, Tješiteljicu... da nas zagovara kod Jedinog Posrednika Krista Isusa našega Gospodina, majčinskom brigom i majčinskom ljubavlju.

Stoga je možemo moliti s Franjom: moli za nas kod svoga svetoga ljubljenoga Sina, Gospodina i Učitelja".

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

8. SVEMOGUĆI, VJEČNI

Slijediti stope Kristove

*Svemogući, vječni, pravedni i milosrdni Bože,
podaj da mi slabi
radi tebe vršimo ono što znamo da ti hoćeš
i da uvijek hoćemo što se tebi sviđa,
da iznutra očišćeni, iznutra prosvijetljeni
i raspaljeni ognjem Duha Svetoga,
uzmognemo slijediti stope tvoga Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
i da samo po tvojoj milosti dođemo
k tebi, Svevišnji,
koji u savršenom Trojstvu*

*i jednostavnom Jedinstvu
živiš i kraljuješ i slavno vladaš,
svemogući Bog,
po sve vijeke vjekova. Amen.*

(FI 233)

PREDSTAVLJANJE

Ova se molitva nalazi na završetku Pisma čitavom Redu (FI 233).

To pismo je dugi, skladno sastavljeni tekst koji otkriva značajan utjecaj koji su na Franju imali liturgijski tekstovi: dovoljno je pogledati početak - pridjeve pridane Bogu - i završetak: "Svevišnji... koji živiš i kraljuješ i slavno vladaš po sve vijeke vjekova. Amen."

Ali duh je tipično Franjin. S liturgijskim odjecima sjedinjuju se osobno njegovi pridjevi. Dvije teme daju pečat izlaganju: transcendencija Božja i prosjaštvo čovjeka.

Iz toga se javljaju dva osjećaja: dubokog klanjanja pred Božjim vrhovništvom i najdublje poniženje zbog bijedna čovjekova stanja.

To su dva posebno Franjina stava. Već za vrijeme obraćenja Bernardo Quintavalski ga čuje kako cijelu noć moli: "Franjo... je neprestano opetovao: 'Bože moj! Bože moj!'... nije ništa drugo govorio... Prosvijetljen proročkim duhom, vidio je unaprijed velika djela koja će Bog proizvesti po njemu i po njegovu Redu. Tada je razmišljao o svojoj nesposobnosti..." (Cvjetići 2. pogl., FI 1827).

I na Verni brat Leo sluša Franju kako ponavlja: "Tko si ti, preslatki moj Bože? Tko sam ja, najgadniji crvi i beskorisni tvoj sluga?"...

"Tko si ti, neizmjereno veliki, dobri i mudri Gospodine, da se udostojiš pohoditi mene, neuglednoga i odvratnog crva?..." (Cvjetići, 3. razm. o ranama, FI 1916).

Postavivši se tako pred Boga, s poniznim pouzdanjem i sinovskim povjerenjem moli:

*"podaj da mi slabi
radi tebe vršimo ono što znamo da ti hoćeš,
i da uvijek hoćemo što se tebi sviđa".*

A Otac hoće da slijedimo "stope" njegova ljubljenoga Sina, našeg uzora i vođe. Ali put nasljedovanja Kristova je unutrašnji: djelo je svemogućnosti i ljubavi Duha Svetoga; da bi smo ga mogli proći moramo biti "očišćeni, prosvijetljeni, raspaljeni". Polazi se augustinski od "intimior intimo meo", od najdublje dubine bića, da bi smo se uspinjali i uplovili u Boga svevišnjega

Odlučna je, dakle, prisutnost i uloga Duha, svjetlosti i sile, pokretača nadahnitelja i privlačne snage. Po Njemu i zahvaljujući Njemu, kad smo jednom spoznali Gospodina, možemo ga slijediti i stići u slavu.

Ovo je uzvišena molitva. Unutar je trojstvene tajne, koju se promatra u dinamici Duha koji prosvjetljuje i raspaljuje; Sina, puta kojeg treba slijediti, istine koju treba prigrliti, života što ga treba ljubiti; Oca, završne točke ovog uspona. Od Duha, po Sinu, k Ocu. Unutar toga je unutarnji put čišćenja, prosvjetljenja i žara koji nas uvodi u Božju svetost. To je, dakle, molitva izvanredne ljepote. I jedinstvene savršenosti.

Sastavljena je u obliku "krugova": kao da postoje dva kruga s istim središtem: jedan je trojstveni - od Oca do Sina po Duhu Svetom; i drugi, krug nasljedovanja - kršćanin dolazi Ocu po Sinu u Duhu Svetomu.

Duh Sveti postavlja most preko ponora Božje transcendencije i čovjekove konačnosti, između Svega i ničega; ali ničega koje Bog ljubi, Bog ispunja, koje je određeno za Boga.

Slijediti Gospodinove stope

To znači živjeti na način svetog Evanđelja. To je temeljna obaveza svakog kršćanina, a posebno svakog franjevca.

Franjo je od nasljedovanja Krista stvorio razlog življenja. Nakon čitanja Evanđelja o "slanju učenika", "odmah je u Duhu Božjem uskliknuo: 'Ovo je ono što hoću, ovo je ono što tražim, ovo želim cijelim srcem izvršavati!'" (1Čel br. 22, FI 356).

I želi da opredjeljenje njegove braće bude isto takvo.

Kad je od Boga primio na dar dvojicu prve svoje braće, zajednički su pitali Evanđelje i potom složno odlučili: "*Ovo je naš život i Pravilo sviju onih koji bi se htjeli pridružiti našoj družbi*" (sv. Bonaventura, LM III. 3, FI 1054).

Pravilo Manje braće, naime, započinje ovako:

"Pravilo i život Manje braće jest ovo: "Obdržavati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista..." (I. pogl., FI 76). Pravilo redovnica Klarisa počinje ovim riječima:

"Pravilo života Reda siromašnih sestara što ga je sastavio blaženi Franjo ovo je: obdržavati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista..." (I. pogl., FI 2750).

Jednako tako: "*Pravilo i život redovničkih i svjetovnih franjevaca je ovo: obdržavati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista..."*

Dakle, najviše pravilo života je nasljedovanje Krista kako ga predlaže Evanđelje. Što je više moguće živjeti život suobličen - sličan - životu Gospodina je stožer duhovnosti i svetosti Franje i njegovih sljedbenika.

"Najveća njegova odluka, posebna želja i vrhovna nakana bijaše: uvijek i u svemu opsluživati sveto Evanđelje i sa svom budnošću, svim nastojanjem, najvećom željom duha i svim žarom srca provoditi nauk Gospodina našega Isusa Krista i slijediti njegove stope" (1Čel br. 84, FI 466).

"U neprestanu je razmatranju sebi dozivao u pamet njegove riječi i pronicavošću duha opetovano je razmišljao njegovim djelima" (1Čel br. 84, FI 467).

"Mnogo se bavio s Isusom. Isusa je nosio u srcu, Isusa u ustima, Isusa u ušima, Isusa u očima, Isusa u rukama, Isusa je u svim dijelovima tijela uvijek nosio" (1Čel br. 115, FI 522).

Čelano je zapisao i ovo:

"Mišljenja sam da je da je blaženi Franjo kao neko sveto zrcalo svetosti Gospodnje i slika njegova savršenstva" (2Čel br. 26, FI 613).

Ovako govori o njegovoj smrti:

"I tako je došao čas, pošto su se na njemu ispunila sva Kristova otajstva, te je sretno odletio k Bogu" (2Čel br. 217, FI 810).

A sv. Bonaventura:

"O, najkršćanskijeg li čovjeka, koji je po savršenu nasljedovanju za života nastojao biti suobličen živome Kristu, a kad je umirao da bude sličan umirućem Kristu, a kao mrtvac mrtvome, pa je zato zavrijedio da mu i tijelo bude urešeno vidljivom sličnošću" (LM XIV. 4, FI 1240).

Rane su baš posljednji pečat što je na nj utisnuo sam Krist kao jamstvo savršenog suobličenja njegova sluge Franje.

Dobro je spomenuti uz Franju sestru Klaru, "nedostojnu službenicu i biljčicu preblaženog oca Franje", u kojem se "nju vidjelu čitavu kao u nekom zrcalu" - svjedoče u postupku kanonizacije Siromašne gospođe Sv. Damjana. Parafrazirajući riječi Dantea koji za Mariju kaže - "ona koja je najviše nalik na Krista" - možemo kazati za Klaru: ona koja najviše liči na Franju, njegova vjerna kopija, upravo zbog toga što je i za nju "živjeti Krist".

O tome nam mnogo svjetla daju Pisma sv. Klare "prečasnoj i veoma svetoj djevici, gospođi Agnezi, kćeri preuzvišenog i presvijetlog kralja Češke" (Otokara I.). U njima između ostalog piše;

"...Gledaj onoga koji je za te postao prezren i slijedi ga postavši radi njega prezrena na ovom svijetu. O, najplemenitija kraljice, pogledaj, razmisli, razmatraj svoga Zaručnika, najljepšeg među sinovima ljudskim, kako je radi tvoga spasenja postao najružniji od ljudi, prezren, udaren i po cijelom tijelu mnogostruko bičevan, umirući u samim tjeskobama križa, i poželi da ga nasljeđuješ" (2PKI, FI 2879).

A nama je poznato kako je Klara kroz čitav svoj život živjela prema savršenstvu svetog Evandjelja.

Ono što piše u trećem Pismu otkriva njeno iskustvo; izričito ženskim izričajima - "zrcalo, svjetlo, slava, lik, slika, ljepota, ljubitelj, radost, slatkoća" - govori o svojoj radosti koju osjeća pri kad promatra i ljubi svog Zaručnika, i što je po Njemu i u Njemu preobražena.

"Tko će mi reći da se tolikim divnim radostima ne radujem? Raduj se, dakle, uvijek u Gospodinu i ti... Postavi svoj duh pred zrcalo vječnosti, uroni svoju dušu u svjetlo slave, postavi svoje srce u lik božanske biti i preobrazi svu sebe motrenjem u slici njegovog božanstva, da i sama osjetiš što osjećaju prijatelji kušajući skrivenu slatkoću, koju je sam Bog od početka čuvao za one koji ga ljube.

... Potpuno ljubi Onoga koji je svega sebe predao radi tvoje ljubavi, čijoj se ljepoti dive sunce i mjesec, čijim nagradama i njihovoj dragocjenosti i veličini nema kraja; onoga velim, Sina Svevišnjega..." (3PKI, FI 2888-2890).

I prva su braća - ograničujem se samo na njih - vjerno slijedila Franjine stope. Herojski. Tako da su ih neki smatrali "da su ljudi ili pijani... Jedan je između slušatelja rekao: 'Ili su uz Gospodina prionuli poradi najvećega savršenstva, ili su doista ljudi. Njihov se život čini beznadnim, kad se hrane siromašno, hode bosonogi a obučeni su u vrlo bijednu odjeću'" (TD, FI 1437).

"Radije su tražili da budu ondje gdje će podnositi progonstvo svojih tjelesa nego ondje gdje bi mogli, pošto se sazna za njihovu svetost i budu zbog nje hvaljeni, biti pomagani naklonošću svijeta" (1Čel br. 40, FI 390).

"A kad bi ih djevojke ili mlade žene vidjele samo izdaleka, bježale bi bojeći se da ih ne bi možda zavela njihova ludost i bezumnost" (TD, FI 1437).

"Novi luđaci" (Peruđ. leg., FI 1673), zaista "su izgledali poput šumskih ljudi" (TD, FI 1441).

Jakov iz Vitrya opisuje tu braću kao "koji bivaju veoma slični božanskoj mudrosti u naporima i preziru, u poniznosti i siromaštvu, i postaju izričito suobličeni Kristu" (Sermones, FI 2257).

Osovina njihova života oko koje se sve vrti je savršeno suobličenje s Kristom. Ogledalo savršenosti. Nasljedovanje Krista, u svoj radikalnosti i cjelovitosti, bez kompromisa, je Put k Ocu.

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

9. EUHARISTIJSKA MOLITVA

Zahvaljivanje Bogu-Ocu

- I Svemogući, presveti, svevišnji najviši Bože,
Oče sveti i pravedni,
Gospodine Kralju neba i zemlje,
zahvaljujemo ti radi tebe samoga,
što si po svojoj svetoj volji
i po jedinome svome Sinu s Duhom Svetim
stvorio sve duhovno i tjelesno,
i što si nas, stvorene na svoju sliku i priliku, postavio u raj.
A mi smo pali po svojoj krivnji.*
- II I zahvaljujemo ti, kao što si nas po svome Sinu stvorio,
da si tako, po svojoj svetoj ljubavi, kojom si nas ljubio,
učinio da se on pravi Bog i pravi čovjek,
rodi od slavne vazda Djevice preblašene svete Marije
i što si htio da kao zarobljenici budemo otkupljeni
njegovim križem, krvlju i smrću.*
- III I zahvaljujemo ti što on, Sin tvoj, ima doći u slavi svoga veličanstva
da osuđenike koji se nisu obratili niti su te spoznali baci u oganj
vječni, a onima koji su te spoznali, koji su te štovali i u pokori
služili da reče: Dođite, blagoslovljeni Oca mojega, primite kraljevstvo
pripravljeno za vas od postanka svijeta.*
- IV A budući da mi, bijedni i grešni, nismo vrijedni ni da tvoje
spomenemo ime, molimo i zaklinjemo da Gospodin naš Isus Krist, tvoj
ljubljeni Sin u kojemu ti je sva milina skupa s Duhom Tješiteljem
tebi zahvaljuje kako je tebi i njemu po volji, mjesto svih,
jer je on tebi dostatan za sve i po njemu si nam toliko dobra učinio.
Aleluja.*

V *I ponizno radi tvoje ljubavi molimo slavnu Majku, preblaženu Mariju vazda Djevicu, blaženog Mihaela, Gabrijela i Rafaela i sve korove blaženih serafina, kerubina, prijestolja, gospodstava, vrhovništava, vlasti, kreposti, anđela, arkandela, blaženoga Ivana Krstitelja, Ivana Evanđelistu, Petra, Pavla, blažene patrijarhe, proroke, nevinu dječicu, apostole, evanđeliste, učenike, mučenike, ispovjedaocce, djevice, blaženoga Iliju i Henoha i sve svete koji su bili i koji će biti i jesu sada da, kako se tebi sviđa, uzdaju za sve ovo hvalu tebi, višnjemu pravome Bogu, vječnomu i živomu, sa tvojim predragim Sinom i Duhom Svetim Utješiteljem u vijeke vjekova. Amen. Aleluja.*

(NPr XXIII. pogl., FI 63-67)

PREDSTAVLJANJE

Nepotvrđeno pravilo donosi u 23. pogl. dugu molitvu (FI 63-67) koja je nazvana euharistijskom, budući da je uključena u zahvaljivanje Bogu. Njen nastavak (FI 68-71) spada u najnadahnutije Franjine Spise, ali nije u pravom smislu molitva, jer nije upravljen Bogu. Radi se, naime, o pažljivom, žarkom pozivu upućenom ljudima da ustraju pravoj vjeri, u pokori-obraćenju, u ljubavi prema Bogu, neprestano ga hvaleći, blagoslivljajući i klanjajući mu se.

"Franjo nije izgarao serafskom ljubavlju samo prema Bogu, nego je s Kristom propetim žeađao za mnoštvom spasenika" (sv. Bonaventura, LM XIV. 1, FI 1247).

"Kakvo onda čudo, ako je njega, koga je ljubav srca pobratila s ostalim stvorovima, ljubav Kristova učinila bratskim prema onima koji su obilježeni slikom Stvoriteljevom i otkupljeni krvlju Spasiteljevom. Nije se smatrao prijateljem Kristovim, ako se ne bi brinuo za duše koje je Krist otkupio... Jedinorođenac se udostojao za duše visjeti na križu. Odatle mu ona izdržljivost u molitvi, dosjetljivost u propovijedi i zanos u pružanju primjera" (sv. Bonaventura, LM IX. 4, FI 1168).

Samo zbog toga što se ovaj skromni rad ograničava na Molitve Franje Asiškoga sa žaljenjem izostavljam predstavljanje ovog drugog dijela poglavlja, koji je, to ponavljam, prelijep, i nosi "ekumensku" oznaku: prožima ga dah univerzalizma u nadahnuću žara koji gori i podržava ga. Ali prijedimo na euharistijsku molitvu.

Tumačenje

Molitva je sastavljena iz četiri strofe koje su čvrsto povezane jednom mišlju koja se postupno razvija: tajna spasenja. Peta strofa je molitva "slavnoj Majci, preblaženoj Mariji vazda Djevici" i cjelokupnom svečanom skupu anđela i svetaca da se okupe i zahvaljuju Presvetom Trojstvu.

To je euharistijska molitva koja se može umetnuti u Misal, toliko je pravovjerna i divna.

*"Svemogući, presveti, svevišnji, najviši Bože,
Oče sveti i pravedni,
Gospodine Kralju neba i zemlje..."*

Nalazimo se pred lirskim uzvisivanjem kakva nalazimo kod Franje kad je opijen blaženstvom.

Hvala, plod duge i duboke kontemplacije, izbija i razlijeva se već poznatim rečenicama preko njegovih usana. Nalazimo obilje pridjeva upravo zbog nesposobnosti i nedostatnosti riječi da izraze i prenesu bujicu koja narasla i razlijeva se preko svih brana, upravljena Onome koga se po njegovoj biti ne može definirati. Otajstvo.

Kao i uvijek, Franjo primjećuje neizmjernu udaljenost stvorenja od Stvoritelja, grijeha od Svetosti, roba od Gospodstva Božjeg. Ali istovremeno Franjo posjeduje pouzdanje i povjerenje što mu dolazi od tuda što je sin pred svojim Ocem.

Prva strofa

"Zahvaljujemo ti radi tebe samoga"

Evo prvog i glavnog razloga i dokazivanja. Pokretačkog uzroka. Ne zbog onoga što činiš ili što daješ, nego radi onoga što jesi. Zbog tvog bitka. Zbog tvog bića koje nije drugo nego ljubav. Radi tebe samoga. *"Propter magnam gloriam tuam - Zbog velike slave tvoje"*. Bog je dostojan da bude hvaljen, uzvisivan i slavljen i da mu se zahvaljuje radi njegove veličine i veličanstvenosti, radi njegove transcendentnosti i božanstva. Jer je pravednost, jer je svetost, jer je moć, jer je veličanstvo... I to superlativu: *"svemogućí, presveti, svevišnji, najviši..."*. **ON JE BOG.**

Zahvaljujemo ti što si sve stvorio sva vidljiva i nevidljiva bića.

*"Slava onoga koji sve pokreće
proniče sav svemir
te sja negdje više, negdje manje"*
(Dante, Raj, I., 1-3).

Stvorio si sve, jer si tako htio. Sve opstoji po tvojoj volji. Po tvojoj ljubavi.

Stvorio si sve ***"po jedinome svome Sinu"***: izvršnom, primjernom i svršnom uzroku (causa efficiens, exemplaris et finalis). Alfa i Omega.

"S Duhom Svetim": koji je mudro lebdio nad prvim neredom-kaosom i ulio red i sklad, ljepotu i ljubav u sva stvorenja.

***Zahvaljujemo ti što si nas stvorio na svoju sliku i priliku:
sa sposobnošću da spoznajemo i hoćemo; i obdario nas darovima zapovijedanja
i ljubavi; slobode i besmrtnosti.***

Kao da ti to nije bilo dosta, nas si "postavio u raj". U mjesto naslada. Stvorio si nas sretno da živimo sretno. I svakog si dana, u večernjoj svježini silazio da prošetaš stazama rajskoga vrta da porazgovaraš s čovjekom. Divne li alegorije! Prijatelj ljudi dolazio si na ljubavni sastanak s nama. Stvorio si nas da nam dadeš sam svoj život.

"A mi smo pali po svojoj krivnji!"

I to se vrijeme prekinulo, kao kad se nešto razbije. Naglo. Neočekivano. Apsurdno. Gorko priznanje: "po svojoj krivnji".

Okrutna stvarnost: "mi smo pali". Grijeh-pad. Propadosmo. Nezavisnost smo si silom uzeli, povrijedili ugovor prijateljstva, zaboravivši svoje porijeklo i narav i odnos stvorenja. (Ne treba nam ne znam kakva vjera da priznamo da smo razbijena igračka, da se u nama dogodio neki lom, da nešto nije u redu, jer svako nas dobro košta i svako zlo napastuje). "Adam je prvi učinio ono što činimo svi" (K. Barth). I nekom tajanstvenom solidarnošću - svi smo povezani - svatko od nas dodaje svoje. Narav je ranjena.

"Zarobljava me zakon grijeha", priznao je sv. Pavao (Rim 7,23): "ta ne činim dobro koje bih htio, nego zlo koje ne bih htio - to činim" (Rim 7,19).

Taj se grijeh ponavlja kroz čitavu povijest.

Još uvijek se čovjek radije opredjeljuje za samoga sebe nego li za Boga, prednost daje olakom ropstvu pred zahtjevnom slobodom. Uzima si sam ono što bi zapravo trebao primiti. Ta volja za osvajanjem umjesto za primanjem je grijeh. Smatra da mu se duguje ono što je samo poklonjeno. I tako u svršnost svog bića "usađuje" usmjerenje koje nije prema Bogu. Bog poziva čovjeka na savršenost; zbog toga "da bi mogao biti sličan Njemu" stvara ga s mogućnošću pobožanstvenjenja.

A čovjek se sam po sebi ne može pobožanstveniti: nužno mora prihvatiti dar Božji, odabrati Boga. Inače odbija da bude dionik božanskog života i stvara neizmjernu udaljenost grijeha.

Svi smo okuženi, izopačeni. U korijenu svog bića. I evo molitva polazi od stvaranja do otkupljenja.

Druga strofa

"I zahvaljujemo ti što si htio da kao zarobljenici budemo otkupljeni..."

"Gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost" (Rim 5,20). Milosrđe pokriva bijedu. Opraštanje briše krivicu. "Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca... da se svijet spasi po njemu" (Iv 3,16.17).

Sin se predaje Ocu. Predaje se ljudima. To je nevjerojatna avantura otkupljenja.

Tajna otkupljenja započinje Utjelovljenjem. Otac daje da se njegov Sin "rodi od slavne vazda Djevice preblašene svete Marije". Prava Majka Božja prihvaća ga u vjeri, nosi ga u svom krilu neizrecivom ljubavlju i rađa na svijet. Tako naš Gospodin Isus Krist - "rođen prije svih vjekova" - počinje postojati u vremenu.

Otajstvo se spasenja dovršava "križem, krvlju i smrću" Sina. Isusova smrt je poklonjeni život. Ona je žrtva: dragovoljni dar samoga sebe iz ljubavi. Na taj je način oprošten grijeh i sklopljen novi i vječni Savez. Na taj smo način oslobođeni; ponovo stavljeni u stanje prijateljstva s Ocem; uzdignuti na čast posinjenje djece Božje. Na taj je način ponovo uklopljen svemir u Očev plan i vraćeno mu je raspršeno čovječanstvo. Bog u svemu. Sve u Bogu.

I sve to: *"po svojoj svetoj ljubavi"...*

Nema drugog tumačenja ni razloga.

"Deus homo factus est ut homo fieret Deus" - napisao je sv. Irenej. Bog je postao čovjekom da bi čovjek postao Bogom. Ali ako postoji Bog koji je postao čovjekom, to znači da je Bog ljubav. Jer samo iz ljubavi se želi biti jedno s osobom koja se ljubi. Utjelovljenjem, po Utjelovljenju znam da je Bog ljubav.

Nije ništa drugo nego ljubav: i to je toliko istinito da pristaje umrijeti za nas. I nema veće ljubavi nego umrijeti za onoga koga se ljubi. *"Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje"* (Iv 15,13).

Ljubav je dar: živjeti za drugoga.

Je prihvaćanje: živjeti obazirući se na drugog.

Je siromaštvo: "Ti si za mene sve".

Je zavisnost: kazati: "Slijedit ću te do nakraj svijeta".

Je poniznost: punina poniznosti, poništenje samoga sebe:

zbog preobraženja, zbog preoblikovanja ljubljene osobe; da je se prenese iz smrti u život, iz tmina u svjetlost; u njegovo kraljevstvo beskrajnog svjetla. Učiniti da postane ono što je On. Upravo je pobožanstveniti.

Molitva se nastavlja. Franjo požuruje.

Treća strofa

"I zahvaljujemo ti, o, Oče i Gospodine, što on, Sin tvoj ima doći u slavi svoga veličanstva"...

Sudac povijesti izreći će dvije presude čovječanstvu koje će to čovječanstvo razdijeliti zauvijek. Jedna je osuda, a druga je nagrada. U pakao ili u raj! A to je posljedica ljubavi. Ozbiljna ljubav ne ukida slobodu. Prisiliti na ljubav nije ljubav. *"Ljubav znači obećati i obećati sebi da se nikada nećemo služiti sredstvima moći prema ljubljenoj osobi. A odbiti svaku moć znači izložiti se odbijanju, nerazumijevanju i nevjernosti"* (J. Lacroix).

Pakao (i raj) dokazuje ozbiljnost Božje ljubavi. Dokazuje apsolutnu dimenziju naše slobode. Dokazuje tajnu našeg poziva da budemo vječno živi božanskim životom. (Očito je, da kad ne bismo imali takav poziv, neki drugi bi bio apsurdan).

Prigovor: "Kako Bog može prestati ljubiti čovjeka?" Odgovor na to je istina o ljubavi Božjoj. Čista apsolutna Božja ljubav poštuje slobodu. A čovjekova sloboda je takva da može bezuvjetno ponuđenu ljubav bezuvjetno odbiti. (F. Varillon: Gioia di credere, gioia di vivere - Radost vjerovanja, radost življenja, str. 197).

Kad bi Bog manipulirao našom slobodom, ne bi postojala nikakva mogućnost pakla. Ali Bog je ljubav. I zbog toga beskrajno poštuje našu slobodu.

Veličina čovjeka je njegova sposobnost da odbije - čak i Boga! (jer Bog ne prisiljava na ljubav!). Naša sudbina jest da budemo dionici samog života Božjeg. Sloboda je kadra zatvoriti se ljubavi. Učiniti uzaludnom Njegovu ljubav. To je nevjerojatno! Na granicama smo mogućeg. Ali je istinito! Strahovito istinito!

"I Bog ima svoj pakao: to je ljubav koji gaji prema ljudima" - (Nietzsche).

Oni koji uporno odbijaju spasenje bačeni su apsolutnu napuštenost, u bezgraničnu tjeskobu. Otuđeni su zauvijek.

Naprotiv, oni *"koji su te spoznali, koji su te štovali i u pokori ti služili" uvedeni su u vječnu radost: "Dođite, blagoslovljeni Oca mojega..."*

"Zahvaljujemo ti - moli Franjo - što činiš pravdu. Što si Ljubav. Što si nas stvorio slobodne.

Četvrta strofa

Ali mi ti ne znamo, ne možemo zahvaliti.

Nismo čak dostojni ni da ti sveto spomenemo ime, jer smo "bijedni i grešni", pa stoga "molimo i zaklinjemo" - ponizno i s pouzdanjem

- *"da Gospodin naš Isus Krist, tvoj ljubljeni Sin u kojemu ti je sva milina tebi zahvaljuje"*.

On je naš Predstavnik. Nužan i dostatan. On znade; on može. On to čini "skupa s Duhom Svetim"

Franjo je i ovdje u suglasju s Crkvom, koja neprestano u liturgiji ponavlja:

"Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, svagda i svagdje, zahvaljivati tebi, Oče sveti, po tvom ljubljenom Sinu Isusu Kristu".

"Da tebi zahvaljuje kako je tebi i njemu po volji": kako želiš, kako treba. Sin je vječna hvala Očeva... "mjesto svih": njegova hvala je najsveobuhvatnija i obuhvaća sve, jer sve je dar, besplatnost. Zahvaljivati znači priznavati da je sve milost. Ali ako je sve milost, sve mora biti povrat milosti, zahvaljivanje.

... "jer on je Tebi dostatan":

Sin je dostatan Ocu; jednak je Ocu. Najveće je djelo Očevo. Kruna je stvaranja. Sin, koji je postao čovjekom, uzima u sebe sve stvoreno te sve u ljubavnom zagrljaju natrag vraća Ocu.

... "po njemu si nam toliko dobra učinio":

u ovome toliko nalazi se čitav božanski svijet stvaranja, pomirenja, posvećenja; divnih djela ljubavi da bi smo nanovo oživjeli i zadobili "vječno otkupljenje" (Heb 9,12).

Aleluja! Kliče Franjo. Pjeva svečano i radosno. *Aleluja! Hvala Bogu!*

Izgleda da je euharistijska molitva ovdje završena. Ali evo ponavljanja, kao u nekim simfonijama; povratak plamena. Franjo traži pomoć u zahvaljivanju Bogu, Ocu, Gospodinu i Kralju, ali ne samo od Isusa, nego od čitava neba s njegovim stanovnicima.

Peta strofa

Poziva čitavi nebeski dvor, a prije svih Kraljicu

"slavnu Majku, preblaženu Mariju vazda Djevicu".

A zatim slijede: Mihael, Gabrijel, Rafael i svih devet korova "nebeskih duhova": serafini, kerubini, prijestolja, gospodstva, vrhovništva, vlasti, kreposti, anđeli, arkandeli; zatim povorka svetaca: procesiju započinju Ivan Krstitelj, Ivan Evanđelista, Petar i Pavao; pridružuje im se devet "vrsta" (kao u skladu s devet korova), a to su: patrijarsi, proroci, nevina dječica, apostoli, evanđelisti, učenici, mučenici, ispovjedaoici i djevice. Izričito spominje "blaženoga Iliju i Henoha". Na Stari i Novi Zavjet gleda kao na neprekinutu cjelinu. Opravdano, teološki.

Zatim, kao da se boji da je nekoga ispustio, spominje "sve svete koji su bili i koji će biti i koji su sada" - sve koji će se pojaviti na zemlji - i SVE "ponizno molimo" (govori to svojoj braći) - "radi tvoje ljubavi": to je neodoljivi pritisak na Božje srce.

"da... uzdaju hvalu tebi":

eto, zbog toga ih je zazvao; to je glavna misao, leit-motiv koji prevladava i prožima ovu molitvu; baš euharistijsku;

"kako se tebi sviđa": onako kako to tebi treba iskazati i kako ti se sviđa i da budeš time zadovoljan, i radosno i ljubazno i lijepo. Neka oni mole za našu ništavost i neprikladnost. Na pohvalan i dostojan način.

SVI "za sve ovo": za svu dobrotu, za sve darove, za sva prijateljstva, blagoslove...

"tebi Bogu... s tvojim predragim Sinom i s Duhom Svetim..."

Kako je započela tako euharistijska molitva i završava. Kao potvrda potpunosti je i oblik: to je remekdjelo s književnog gledišta

Ali nas zanima duhovni, teološki i mistički sadržaj. Još jednom se pojavljuje kružni tok: od Presvetog Trojstva izvornog počela svakog dobra; po Presvetom Trojstvu središtu i stožeru svakog blagoslova; do Presvetog Trojstva, završne točke svakog blaženstva.

Ponovno dolaze Franji dragi pridjevi, posebno oni liturgijski: Otac je "najviši i pravi, vječni i živi Bog";

Sin je ***"ljubljeni, Gospodin naš Isus Krist"***,

Duh je ***"tješitelj"***.

Molitva se nastavlja liturgijski: "u vijeke vjekova": zahvaljivanje se ovjekovječuje za stalno u vječnosti Božjoj.

Amen: tako jest; tako neka bude; tako neka se dogodi.

Aleluja: hvala Bogu!

Euharistijska duhovnost Franje

Sve osjeća i sve doživljava kao dar: svijet i život, milost i obraćenje, nadu i vjeru, braću i svako nadahnuće koje dobiva. Ne priznaje za sebe pravo da se koristi bilo čime osim kao Očevim darom.

Za njega je život iznutra euharistijski: ponovno-darivanje, davanje, vraćanje onoga što je primio. Liturgija zahvaljivanja. U skladu sa sv. Pavlom:

"Zahvaljujemo uvijek Bogu..." (1 Sol 1,2).

"Zahvaljujem Bogu svojem svagda..." (1 Kor 1,4).

"Zahvaljivati moramo Bogu..." (2 Sol 1,2).

"Ne prestajem zahvaljivati..." (Ef 1,15).

"Zahvaljujemo Bogu..." (Kol 1,3). Itd.

Franjo sve vraća Gospodinu kao prikazivanje: sve predaje najsiromašnjoj braći kao naknadu.

Živi u ozračju stalnog zahvaljivanja uključenog u općinstvo svetih koji neprekidno hvale i blagoslivlju i slave i zahvaljuju Bogu.

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

10. POHVALE BOGU

Franjevački Tebe Boga hvalimo

*Ti si svet Gospodin, Bog jedini,
koji čudesa stvaraš.
Ti si jak,
Ti si velik,
Ti si svevišnji,
Ti si svemogući kralj.
Ti si, Oče sveti,
kralj neba i zemlje.
Ti si trojstven i jedini
Gospodin Bog nad bogovima.
Ti si dobro, svako dobro, vrhovno dobro,
Gospodin Bog živi i istiniti.
Ti si ljubav, sveta ljubav..
Ti si mudrost,
Ti si poniznost,
Ti si strpljivost,
Ti si ljepota,
Ti si blagost,
Ti si sigurnost,
Ti si spokojstvo,
Ti si radost,
Ti si nada naša i veselje,
Ti si pravednost,
Ti si umjerenost,
Ti si sve naše bogatstvo do zasićenosti,
Ti si ljepota i blagost,
Ti si utočište,
Ti si čuvar i branitelj,
Ti si zaklon,
Ti si rashlada,
Ti si naša nada,
Ti si naša vjera,
Ti si naša ljubav,
Ti si sva naša naslada,
Ti si naš vječni život, Veliki i divni Gospodine,
Svemogući Bože,
Milosrdni Spasitelju.*

(FI 261).

PREDSTAVLJANJE

U svetom samostanu u Asizu, u jednom skupocjenom moćniku (relikvijaru), čuva se pergamena dimenzija 10x14 cm, koju je svojom rukom ispisao Franjo Asiški. To je tzv. "chartula fr. Leoni data" - "listić bratu Leonu", koji s jedne strane ima napisane Pohvale Bogu, a s druge Blagoslov bratu Leonu. "Franjo ju je napisao na Verni nakon što je dobio rane, prema tome, u drugoj polovici rujna 1224." (o. Kajetan Esser).

Toma Čelanski pripovijeda:

"Dok je svetac boravio na gori Alverni, zatvoren u ćeliji, jedan je od drugova silno želio imati nešto napisano od riječi Gospodinovih što bi ga krijepilo, a da to sveti Franjo samo ukratko napiše. Vjerovao je, naime, da će se izbaviti od teške napasti koja ga je mučila ili da će je lakše nositi.

Upravo je izgarao od te želje, ali se bojao stvar otkriti svetom ocu. No, to, što mu čovjek nije priopćio, objavio mu je Duh. Jednoga dana, naime, dana pozva ga blaženi Franjo i reče: 'Donesi mi papira i crnilo, jer želim napisati nekoliko Gospodinovih riječi i pohvala njemu na čast, o čemu sam u svom srcu razmatrao'. Kad je odmah donešeno što je zatražio, svojom je rukom napisao pohvale Bogu i riječi kako je htio. I napokon napisa bratu blagoslov govoreći: 'Uzmi ovaj listić i pažljivo ga čuvaj sve do svoje smrti.' Smjesta je protjerana ona napast, listić je sačuvan i kasnije proizveo čudesne stvari."

"Pohvale", dakle, slijede događaj rana tako važan u duhovnom iskustvu Franje da ga valja opširnije spomenuti.

Rane

"Duh ga odvede u pustinju", Franjo se penje na Vernu. Zaustavlja se na podnožju planine pod nekim visokim stablom. Odmah ga pozdravi svečani pjev ptica. U tome čita radost Boga koji ga čeka gore

Veoma brzo nakon toga započinje, potpuno odvojen od drugih, četrdeseticu sv. Mihaela. Nalazi Boga u svemu, prihvaća ga u svim stvorenjima, osjeća ga u svim glasovima. Kuša preslatku radost što ga ima, posjeduje, grli u neizmjerne širini njegova bića i njegova djelovanja i njegove ljubavi.

Neizmjerne udaljen od zemlje, ugrabljen u nedostupne, tajanstvene visine, želi Gospodinov križ, muku njegovih izranjenih udova,

grč njegove neizrecive ljubavi. Želi u sebi nositi Njegovu bol i Njegovu ljubav i za to živjeti, od toga si stvoriti jedini cilj, tako da sve drugo bude tek nešto usputnog. Želi osjetiti, koliko je to čovjeku moguće, ono što je On trpio, sve dok mu ne bude sličan. Proživjeti muku od tmina smrtne tjeskobe do mučeništva Njegove neshvaćene i pogrđene ljubavi. Neprestano gladan da pati Njegove patnje, sagorijeva da ljubi Njegovom ljubavlju, žudi da mu tijelo bude ranjeno Njegovom boli.

Krist, ukazavši mu se, od njega traži tri zlatne jabuke: tri zavjeta poslušnosti, čistoće i siromaštva. Franjo se odriče svega da sve izgori i bude spaljeno u žaru ljubavi, a duša da bude obnovljena, posve očišćena i čista i slobodna od svega sjetilnog i puna neizmjernog darivanja Kristu. To je unutarnje struganje, umiranje svakoj stvari zbog velike šutnje svega. Ali svako odvajanje je dublje približavanje, svako odricanje je skupocjeno bogatstvo, veća samoća je dublje zajedništvo.

I evo, sve blijedi, sve nestaje, a srce ravno leti svome Bogu, velikom i neizrecivom, mračnom i punom svjetlosti, neuhvatljivom a ipak tako bliskom, neosvojivom a ipak tako prisutnom.

Franjo provodi svjetle i slatke dane, neprestano razgovarajući s Bogom. Nebeski razgovor jača dušu, rasvjetljuje duh, čisti osjetila, hrani volju, tako da se sve čini u Bogu. Duša se rastapa od veselja u tom dubokom zajedništvu - s klanjanja dostojnim

Čovječtvom. Gori neugasivom željom, neutaživom žeđi, nezasitnom ljubavlju za preslatkim i neizrecivim sjedinjenjem, punim veselja i trpljenja poistovjećenjem u čudesnom, tajanstvenom jedinstvu.

I svako je jutro buđenje u stavu molitve, u žeđi želje; buđenje na radost sjedinjenja, na mir posjedovanja, na žrtvu prikazanja. To je susret s Kristom odmah i slatko življenje od Njega u zaboravu na sve, samo u blaženom prijateljstvu s Njime.

I svaki je dan je duboko zazivanje predanja dušom punom uzbuđenja zbog veličine Božje i svetosti njegovih djela i miline njegova prijateljstva. Svaki dan je čista i jednostavna sabranost, prepuštanje koje prelazi kroz sve i obuhvaća dušu i cijelu je posjeduje. Svaki dan je duboka tišina, unutarnja šutnja svih sposobnosti da bi se promatralo, kušalo, posjedovalo beskrajno sebedarje Božje, živa i životvorna ljubav.

I svaka je noći duša izgorjela u želji za Bogom, da se izgubi u beskrajno velikom požaru, da se nanovo rodi, obnovljena, pobožanstvenjena. Čuju se prigušeni glasovi, šaptanja, jecaji; to je klanjanje u šutnji u kojoj se čuje vlastito disanje, kao polaki ritam života koji se prikazuje, koji se dariva, koji se izljuje iz otvorene duše i preplavljene svjetlošću. To je puno ljubavi, duboko, spontano zadovoljstvo duše koja teži za neusporedivim miomirisom Božjim, sva izgubljena u misteriju ljubavi i života, križa i svjetlosti.

"Tko si ti, preslatki Gospodine moj?!..."

"Tko sam ja, tvoj najgadniji crv?!..."

Primjećuje svoju, svakim danom sve življu, sve veću, sve dublju bijedu. Osjeća da se približava otajstvu Kristova trpljenja, kojeg želi za sebe, sa sobom, u sebi. Njegovo siromašno biće drhti, raspljuje se, privučeno neodoljivom silom; a duša se hrani, raste, gori, izgara u kontemplaciji; ugrabljena u nezasitnu glad za Bogom. Bogom preslatkim, uzbudljivim i svemogućim.

I došao je 17. rujna.

Molba postaje željom koja pali, molitva postaje žarkom žudnjom da ga prožme ljubav i bol Krista. To je očekivanje u sve većoj, sve tajanstvenijoj, sve nebeskijoj strepnji.

Potom se događa vrtlog u koje bivaju zahvaćene sve moći duše, postaju nepokretne. Slijedi snop svjetlosti, nezaustavljiva bujica, kao neko uranjanje i poniranje u ocean, da bi se čovjek napokon našao u Bogu.

Franjo ima neopisiv osjećaj da je preplavljen Bogom, da ga je Bog zaposjeo. Ruke, noge, prsa nalaze mu se uz ruke, noge, probodena Kristova prsa, i ranjeni su, probodeni, razapeti.

Preoblikovan je, uzvišen iznad ljudske naravi, preobražen u Krista. Postao je sveto stvorenje što ga je posvetio Krist koji se s njim poistovjetio; i dao mu je nerastopiv žig, neizbrisiv pečat. Duša je konačno zadovoljena, smirena, blažena.

Ugrabljen je i postao je dionik svetosti Božje. U preobražavajućem sjedinjenju ljubavi i boli, slatkoće i sile, poništenja i uzvišenja. "Ljubav je preobrazila ljubitelja u Ljubljenoga". "Strmoglavljen u neistraživi ponor neizmjerne sreće" (Rujsbroech) doživio je jedinstveno mistično iskustvo. Izmučio ga Krist, i sada "se pojavljuje u liku čovjeka pribita na križ" (Anđeo Klarenski).

Uronjen u Boga, izranja opijen. Pijan od sreće, više riječi mucanja koje pokušavaju izreći Neizrecivog i govoriti o Neizgovorivom.

TUMAČENJE

Dvije stvari odmah udaraju u oči: "TI" koji se ponavlja, i veličanstvene litanije koje odmah provaljuju. Kao da se sva žestina, skupljena kroz četrdeset dana i četrdeset noći duboke kontemplacije sada prelila prodrijevši žarkim, silovitim, uzvišenim usklikima, koje diktira uzbuđenje, ekstaza, uzdignuće

Franju je zapalila ljubav, zaslijepilo svjetlo, preplavila milina, do vrha ispunila sreća. Serafski žar izriče osjećaje srca: divljenje, klanjanje; hvalu, blagoslivljanje; radost, zahvaljivanje; uzvisivanje, slavljenje...

U tim je Pohvalama radost što ljubi Boga i osjećaj da ga Bog ljubi; u njima je "čovjek raspaljen velikim žarom ljubavi", koji je u svojim najdubljim dubinama živio "čisto" iskustvo Boga; i ovo lirsko uzvisivanje je drhtaj misterija.

U njima je Gospodin Bog, beskrajno velik, neizmjereno dobar, "koji se sjedinjuje s najvećim dubinama duše; dušu napunja poniznošću, radošću, pouzdanjem, ljubavlju, i čini je nesposobnom za bilo koji drugi cilj koji nije On sam" (L. Levelle).

Bog je doživljen na dva načina - koji izgleda kao da su proturječni, međutim su oni posve isti: Bog je, Jedini i Trojstven, transcendentan, posve Drugi, Apsolutan, Svevišnji Gospodin, Kralj neba i zemlje, Svemogućí, veliki, divan...; te ujedno: Bog u nama (imanentan), kraj nas, prijatelj, blizak, kome se kaže "Ti".

Bog je sve što je lijepo, dobro, vrijedno ljubavi, plemenito, dostojno klanjanja, uzvišeno, privlačno... za čovjeka.

Bog je svetost - "jedini svet" - on je slatkoća, blagost, dobrostivost; on je ljubaznost, srdačnost, nježnost; on je snaga, jakost, moć; on je radost, klicanje, veselje; on je smirenost, mir, rashlada; on je dobro - "svako dobro, sve dobro, najviše dobro" - on je bogatstvo, milost, sigurnost; on je poniznost, strpljivost, opraštanje, umjerenost; bogatstvo, ljepota i milina, ; sjaj, naslada; on je čuvar i branitelj, utočište i zaklon, pomazanje i utjeha...

Ovdje je golo Franjino siromaštvo, on osjeća da je ništa, jer BOG JE SVE! Ovo je srdačna molitva - molitva srca - koja časti Božju slavu; tu je liričnost hvale: "Deus meus et omnia - Bog moj i sve moje!".

Bog je ljepota koja bojama oblači rascvjetala polja; Bog je dobrota koja se brine za hranu ptica nebeskih; Bog je ljubav koja budi svoje sunce da grije i svijetli dobrima i zlima; Bog je ljubav koja šalje kišu na polja pravednika i grešnika.

Bog je naša milina, naša nada i naš vječni život. Izvanredno osjetljiva profinjena, nadahnuta duša Franje - upravo prilijepljena za Boga - sve vraća svom Tvorcu, u najvišoj mjeri Velikom, u radosti i svetkovanju, veselom klicanju i blaženosti. U opojenosti.

S ranama je Franjo primio Božju prisutnost u sebi i svoju prisutnost u Bogu. Iz ovog su prebogatog iskustva -gotovo instinktivno, toliko su spontane - izbile POHVALE BOGU. Nakon rana. One su vrhunac i najviša točka Franjina božanskog iskustva, završetak njegova duhovnog puta, zbog toga u hvalama možemo sadržaj njegova izranjenog i veličanstvenog života.

Franjo kaže: "Ti si svet koji čudesa stvaraš", jer je "osjetio" svetost Božju i nosio na svom tijelo ispisana njezina čudesa.

Franjo kaže: "Ti si jak", jer je iskusio jakost privlačivosti Božje, koja ga je ugrabila i učinila svojim.

Franjo kaže: "Ti si dobro, svako dobro, vrhovno dobro", jer je osjetio da je ispunjen njegovim sadržajem, blaženstvom, srećom.

Franjo kaže: "Ti si ljubav, sveta ljubav", jer je "pobožno promatrao Isusovu muku i njegovu neizmjernu ljubav" (Cvjetići, 3. razm. o ranama, FI 1918).

Franjo kaže: "Ti si poniznost", jer je ostao zarobljen i zanesen poniženjem, silaženjem Božjim sve do njega.

Franjo kaže: "Ti si ljepota", jer je uperio oči u krilatog Serafa diveći se ognju koji spaljuje.

Franjo kaže: "Ti si sigurnost, ti si spokojstvo", jer je nakon dvije godine tame u noći duha konačno našao smirenje u Bogu.

Franjo kaže: "Ti si radost, ti si veselje", jer je kušao radost Božju, jer se "vrlo obradovao ljupkom liku Krista" (Cvjetići 3. razm. o ranama, FI 1919).

Franjo kaže: "Ti si rashlada", jer je ljubav - izvanredno velika - nadvladala "preveliku bol sažaljivanja" (isto).

Franjo kaže: "Ti si sva naša naslada". Budući da je neprestano pitao: "Tko si ti, preslatki Bože moj?" - sada je "preplavljen izvanrednom nasladom u kontemplaciji, zapaljen najživljim plamenom nebeskih želja, ispunjen najbogatijim darovima" (isto).

Franjo kaže: "Ti si naš vječni život", koji nema zalaza, beskrajan: koji se neprestano crpi iz Kruha vječnog života. Velika molitva završava; također i doslovno se rečenični sklop produžuje i proširuje - "veliki i divni Gospodine, svemogućí Bože, milosrdni Spasitelju" - kao smiren, onako kako je zadovoljeno Franjino srce.

Završetak

Franjo "u žaru sav serafski", pretvoren u pohvalu. Čuje se samo njegov glas koji zove Ljubljenoga i njega izvikuje.

Tu je samo Bog: jer su radost, mir, spokojstvo, nježnost, snaga, ljepota, ljubav Bog. Bog je za nas sve: sve naše bogatstvo i sitost: naša vjera, naša nada, naša ljubav, sva naša milina, naš život vječni.

I nema tu straha iz poštovanja (timor reverentialis), nego Ti povjerenja i kliktaj divljenja. Kako su već daleki prvi koraci kad je Franjo molio: "Rasvijetli tmine moga srca!". Sada je preplavljen svjetlošću.

Kako su daleki dani kada se u Poggio Bustone bojao suda Božjega zbog svojih grijeha! Sada "osjeća" (i to fizički osjeća) da ga Bog ljubi. I više mu nije toliko važno da ljubi Gospodina, koliko da egzistencijalno (u najvećim dubinama svog bića i cijelim bićem) "znade" da je predmet božanskog zadovoljstva. Ispunjen Bogom može klicati: Ti si Izvor, Rijeka i Ocean bez obale! Ti si moja ljubav i sav moj život! Jer si sve! TI SI BOG!

Franju, koji moli ove Pohvale mogu zamisliti samo kako stoji, uspravan je pred Gospodinom: vitez koji uzdiže slavopoj svom Vrhovniku, glasnik Velikoga kralja koji pjeva Svevišnjemu. Brat Leon mu je donio papir, pero i crnilo. Ali Franjo, pišući, zamakao je pero u žar srca što ga je ranio krilati Serafin.

Opažamo u ovoj neuzastavljivoj provali tišine kontemplacije koje su joj prethodile. Riječi koje su uporno odzvanjale u najvećim dubinama bića - kušane, gutane dugo vremena s najvećim užitkom - izbijaju sada u erupciji ljubavi.

Slap svjetlosti i radosnog klicanja odzvanja i nezaustavljivo si probija put. Riječ nije dostatna, bijedna je jeka osjećaja koji izbija iz božanskog, izvire iz vječnog.

Nakon ovakva iskustva razumljivo je što je oproštaj s Vernom ispunjen žalošću. Sada već udaljen, na brdu Casella, opaža svoj sveti brijeg. Zaustavlja se. Neki čvor uzbuđenja steže mu grlo; zjenice pune plača i svjetlosti dugo su uprte u "najčudesnije mjesto u njegovu životu, nezaboravnije od Sv. Damjana i Fonte Colomba, Poggia Bustone i same Porcijunkule" (Joergensen).

Podiže desnicu da ga blagoslovi i kaže:

- "Zbogom, Božje brdo, božansko brdo, sveto brdo, bogato i plodno, na koje se Bogu svidjelo da se zaustavi.

Zbogom, planino Verne! Neka te blagoslove Bog Otac, Bog Sin, Bog Duh Sveti. Živjela u miru! Ja te više nikada vidjeti neću!".

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

11. PJESMA STVOROVA

Stvoreno pjeva o slavi Božjoj

*Svevišnji, Svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast i blagoslov svaki.
Tebi to jedinom pripada
dok čovjek nijedan dostojan nije
ni da ti sveto spomene ime*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, sa svim stvorenjima svojim
napose s bratom gospodinom Suncem.
Od njega nam dolazi dan i svojim nas zrakama grije.
Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno;
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama
koje si sjajne i drage i lijepe
po nebu prosuo svojem.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Vjetru,
po zraku, oblaku i jasnoj vedrini
i po svakom vremenu tvojem
kojim uzdržavaš stvorove svoje.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri Vodi;
ona je korisna, ponizna, draga i čista.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Ognju
koji nam tamnu rasvjetljuje noć.
On je lijep i ugodan, silan i jak.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri i majci nam Zemlji.
Ona nas hrani i slatke nam plodove nosi,
cvijeće šareno i bilje donosi.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj,
po onima koji opraštaju iz ljubavi tvoje
i podnose rado bijede života.
Blaženi koji sve podnose s mirom,
jer ćeš ih vječnom okruniti krunom.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri nam tjelesnoj Smrti,
kojoj nijedan smrtnik umaći neće.
Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu,
a blaženi koje ti nađeš
po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće.*

*Hvalite i blagoslivljajte Gospodina moga,
zahvaljujte njemu, služite njemu
svi u poniznosti velikoj.*

(FI 263)

PREDSTAVLJANJE

Pjesma stvorova je najvjerojatnije nastala u Sv. Damjanu u proljeće 1225. Tada je poprimila svoj oblik i riječi, ali Franjo ju je pjevao kroz čitav svoj život.

"Podzemna žila našla je mjesto gdje će izbiti na površinu" (Piat). I tako je Franjo ispjevao "najljepši odlomak religioznog pjesništva nakon Evanđelja" (Renan). Plod je to njegova ljudskog iskustva.

U tom hvalospjevu zaista titra čovjek koji se opajao nježnim zorama jasnih jutra i bljeskovima ognja toplih zalaza, koji je promatrao zvjezdane noći rasvijetljene mjesecom i olujna nebesa; čovjek koji je osjetio kako mu je kosti propuhao vjetar, čovjek koji je proživio sva razdoblja kišna i bez sunca, vedra i oblačna; koji je čuo kako grgoče prijateljska voda po šumama i gasio oznojen, žedan i umoran svoju žeđ vodom što je izbijala iz izvora; koji se grijao toplinom dobrohotnog ognja koji mu je svojim svjetlom rasvijetljivao noć; koji se divio širokim livadama i obroncima brežuljaka; i jeo plodove zemlje koja ga je hranila.

Čovjek koji je osjećao da je okružen razdorima pa je strastveno propovijedao mir, molio za izmirenje, opraštao svaku nepravdu; koji je ljubio sve i svakoga, tako da se njega može nazivati: Pjesma ljubavi. Plod je to njegova mističnog iskustva. Franjo ljubi stvorove zbog onoga što su u sebi i po sebi: jer su lijepi, dobri; jer su djelo Božje. A Bog je ljepota i dobrota i ljubav.

Postoji duboko jedinstvo i jednakost zapisana u bit samih stvorova: proizlazi iz činjenice što svi oni imaju Boga za jedinog i sveopćeg Oca. "Braća" su i "sestre", jer su djeca istoga Stvoritelja. Ta ih dosljedna unutarnja logika čini "braćom i sestrama". Franjina ljubav prema stvorovima nije romantična, nego teološka!

U suncu je sjaj Božji; u zvijezdama je ljepota Božja; u ognju je ugodnost Božja; u vodi je dobrota Božja; u zemlji je providnost Božja; u smrti je život Božji.

A nakon Utjelovljenja ova je prisutnost Božja još više posvećena. Sve je te stvorove vidio Gospodin Isus, upotrebljavao ih, dodirivao. Njima se služio. O njima govorio. Ponovo ih, nakon čovjekova grijeha, posvetio.

Neka od njih na njega izravnije podsjećaju:

kamenje: Gospodin - kamen ugaoni;

voda: Gospodin - voda koja teče u život vječni;

oganj: Gospodin - svjetlo svijeta;

crv: Gospodin - zgažen mukom poput crva;

janje: Gospodin - jaganjac Božji...; itd., itd.

Odatle izvire beskrajno poštovanje koje gaji prema njima, dobrohotna briga, srdačna simpatija. I odmiče kola da izbjegnu crva, i po kamenju hoda na vršcima prstiju, i boji se gaziti vodom, i ne gasi ognja, čak ni onda kad mu gori plašt.

- "osjećao je toliku odanost i ljubav prema ognju da nikada nije htio ugaziti svijeću ili ma kakav oganj". Geste budale ili zadivljenog dječaka! Ali tolika jednostavnost i tolika čistoća duše nešto je uzvišenog.

Ima pravo Mali princ:

"Samo se srcem dobro vidi. Ono bitno je očima nevidljivo" (A. de Saint-Exupery).

Ipak Franjo diktira ovu pjesmu nakon petnaest dana teških bolova. Sušica ga posve zahvatila; bolesna mu je jetra, slezena, utroba - čemu je uzrok vlaga; natečene noge od vodene bolesti; gnojni trahom koji ga je oslijepio.

Tijelo mu je sada jadni ostatak. Proveo je noć pakla u kolibi u koju su provalili miševi, ali govori ovako:

"Najmilije mi je, najdraže, najviše mi se sviđa ono što Bog želi učiniti sa mnom; samo jedno želim: odgovoriti njegovoj volji... Zahvaljujem ti, Gospodine Bože, za sve svoje muke, i molim te, pošalji mi ih sto puta više ako se to tebi sviđa".

I upravo sada, kada ne može više putovati ni gledati, kad je najbolesniji, zapjevao je hvalospjev svjetlosti, radosti, blagdanu života, pjesništvu, ljepoti, kontemplaciji sklada, i pjeva - kao što je mogao pjevati samo nevini Adam u zemaljskom raju prvog jutra svijeta.

TUMAČENJE

*"Svevišnji, Svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast i blagoslov svaki.
Tebi to jedinom pripada
Dok čovjek nijedan dostojan nije
ni da ti sveto spomene ime".*

Franjo se odmah baca u beskrajno i usmjerava svoj spjev prema vrhuncima: "Svevišnji": priznaje i uzvisuje neizmjereno vrhovništvo i beskrajnu transcendenciju Boga te slavi njegovu veličinu i veličanstvo: "Svemožni". Ali istovremeno ga osjeća prisnim i bliskim i promatra mu beskrajnu dobrotu: "Gospodine dobri". Franjo u stvorenome vidi svemoć, ali još više dobrotu: Bog, kada stvara, otkriva bitno da je Život, zbog toga dariva; da je Dobro, zato daje; da je Ljubav, radi toga dijeli. On je svemoć ljubavi.

I odmah se pojavljuje riječ izvlaštenja:

"tvoja je hvala i slava i čast..."

Te u divljenju takvoj transcendenciji i dobroti uzvikuje:

*"nijedan čovjek dostojan nije
ni da ti sveto spomene ime".*

Bog je uvijek iznad svega i iznad sviju. Nadvisuje svaku hvalu i svaku čast. Samo Bog može dostojno sebe hvaliti. I samo Bogu pripadaju slava i čast. Čovjek koji si ih prisvaja je tat. Grešnik. Ponorni nesrazmjer odvaja stvorenje od Stvoritelja.

U predzadnjoj strofi Franjo će reći da to mogu učiniti dvije kategorije ljudi: oni koji neprijateljima opraštaju iz ljubavi prema Bogu i oni koji podnose s mirom trpljenja i nevolje, i, tako očišćeni, postaju prikladni da ga hvale. Inače, čovjek, ne samo da nije dostojan hvaliti Gospodina, nego čak ni spomenuti njegovo ime.

"Hvaljen budi, Gospodine moj, po svim stvorenjima svojim..."

Potrošene su rijeke crnila u tumačenju ovog "sa" ("cum").

Da li ima uzročnu vrijednost? Hvaljen budi zbog stvorenja?

Da li ima instrumentalnu vrijednost? Hvaljen budi po stvorenjima?

Da li ima vrijednost pokazivanja djelatnika hvale? Neka te hvale stvorenja?

Da li su stvorenja ta koja hvale Stvoritelja jer u njima odsijeva njegova ljepota i dobrota?

Da li je Bog hvaljen posredstvom stvorenja jer po njima otkriva svoju ljepotu i dobrotu?

Ne nalazim tu transcendentálnih razlika. Bog hvali sama sebe. I ne može biti drugačije. Boga treba hvaliti sa svim i u svim stvorenjima, u ime i posredstvom i zbog svih stvorenja. Makar pretežno izgleda da je smisao: po svim stvorenjima. Kakvi se vidici otvaraju u ovom prvom stihu!

"Hvaljen budi... sa svim stvorenjima"...

Širom se otvara pogled na svemir; ipak nema tu nestanka onog koji se iznenađen izgubio, nego zanosna sreća onog koji se osjeća ugodno. U obitelji.

Opazamo kozmičko bratstvo Franje koji sa simpatijom i nježno grli svu prirodu, osjeća njezin čar te u dubokom zajedništvu primjećuje da je intimno "u rodbinstvu" sa stvarima koje naziva "brat, sestra, majka" te pjeva o njihovoj ljepoti, korisnosti, radosti, sjaju što ga šire objavljujući ljubav svoga Tvorca.

I, htijući slaviti Gospodina, najprije ga slavi u njegovom najljepšem i najblistavijem stvorenju: suncu.

*"Hvaljen budi... napose s bratom gospodinom Suncem.
Od njega nam dolazi dan i svojim nas zrakama grije.
Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno,
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja".*

Sunce! Evo prvog dara. Bez sunca sve je noć, studen i smrt. Zahvaljujući suncu imamo svjetlost, toplinu i život. Sunce je "messere"- "gospodin", koji nad svim vlada i sve gleda odozgo. Ono je i "brat", jer je i ono, poput čovjeka, stvorenje.

*Po njemu nam, ti, o Bože, darivaš dan.
Sam od sebe nam na pamet dolazi divni Psalam o stvaranju:*

*."i noć se spusti, *
tad se šuljaju u njoj životinje šumske.*

*Kad sunce ograde, nestaju *
i lije na ležaje.*

*Tad čovjek izlazi na dnevni posao *
i rad do večeri" (Ps 103,20.22-23).*

Pjesma je molitva. Upućena je Bogu i to baš kao Stvoritelju, Darivatelju, Dobročinitelju. Franjo ga vidi u suncu. U suncu promatra njegovu ljepotu: "ono je lijepo". Čudesna je snaga ovog tako jednostavnog, iskrenog, dječjeg izričaja. A ipak sjajnog! I ne da se ničim zamijeniti.

Franjo je opijen tako blještavim sjajem. Psalmista pjeva:

*"Nebesa slavu Božju kazuju, **

*naviješta svod nebeski djelo ruku njegovih.
Ondje suncu razape šator,
te ono ko ženik iz ložnice ide *
ko div kliče kad prelijeće stazu.*

*Izlazi ono od nebeskog kraja,
i put mu se opet s krajem spaja *
ne skriva se ništa žaru njegovu. (Ps 19,2.5b-7).*

Širi svoje svjetlo po svijetu, donosi život i svaki dar dobra. Zbog toga je oznaka i simbol - "slika" Svevišnjeg. Ali i zato što sve poklanja besplatno.

***"Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama:
koje si sjajne i drage i lijepe
po nebu prosuo svojem".***

Bog razastire tmine i na plaštu tame veze vez Zvijezda. Putuje šutljivi nebeski putnik brat Mjesec. Sa sredine nebeskog svoda svojim blagim sjajem u srebro oblači prostrane livade, smireno se ogledava na zrcalu voda, riše sjene, sluša noćne šumove, ljulja slatke počinke i sne, bdije nad zaspalom zemljom. Oko njega "sjajne - clarite" zvijezde. Da li je Franjo pomislio na Klaru?

Blistaju u mirijade svjetla i lijepe su kao dragocjeno biserje, a čitavo je nebo oblak svjetiljki, uzdrhtalo otkucavanje života, čudesno u dubokoj tmuni.

I širi se osjećaj vedroga mira.

Zatim najednom provali brat Vjetar i sa sobom nosi sve moguće vremenske prilike. Uzrok je dobrom i lošem vremenu.

***"Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Vjetru,
po zraku, oblaku i jasnoj vedrini
i po svakom vremenu tvojem
kojim uzdržavaš stvorove svoje".***

Brat Vjetar izgleda kao neko disanje svijeta. Puše između stabala, pjeva među lišćem, miluje travu, igra se s cvijećem, ali prvenstveno gura i vuče oblake; na njegovim krilima putuju oblaci plodne kiše; i tako rastu usjevi i sinovi ljudski dobivaju hranu. I vjetar je stvorenje kojim se služi Gospodin da raščisti nebo i pobrine se za životne potrebe drugih stvorenja.

I evo sestre Vode.

Opažamo kako se izmjenjuju stvorenja muškog i ženskog roda - sunce i mjesec (mjesec, luna, u talijanskom jeziku je ženskog roda), vjetar i voda, oganj i zemlja.

***"Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri Vodi,
ona korisna, ponizna, draga i čista".***

Četiri pridjeva je označuju. Veoma je korisna: pere, natapa, krijepi, utažuje žeđ, osvježava, vraća snagu. Ponizna je: razlijeva se po zemlji; ili se spušta pljuskom ili veselo vijuga gladeći kamenje. Dragocjena je: izvorima i rijekama, jezerima i morima oplođuje zemlju te omogućuje da na poljima niče bilje.

Čista je: prozirna i bistra, svježa i kristalna.

"Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Ognju koji nam tamnu rasvjetljuje noć. On je lijep i ugodan, silan i jak".

Ti, Gospodine - uvijek ti! - po bratu Ognju rasvjetljuješ tmine, on je svečani mir, tajnovita šutnja i divno čudo misterija noći. On je lijep i ugodan: sjaji i svijetli, prima i zbratimljuje, sakuplja oko sebe. Silan je i jak: njegov živi plamen ražaruje i savija željezo, pali i topi kovinu, čisti i daje sjaj zlatu.

I dolazi četvrto temeljno počelo, zemlja.

"Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri i majci nam Zemlji. Ona nas hrani i slatke nam plodove nosi, cvijeće šareno i bilje donosi".

Zemlja: sestra, jer je stvorenje kao i čovjek; majka, po svojoj ulozi hraniteljice. Bog nam ju je dao kao prebivalište života. Ona je naša kuća. Roditeljica, jer nas prima u svoju utrobu i hrani u svom krilu "slatkim plodovima" - neizbrojivom raznolikošću slatkih i ukusnih plodova. Obučena je u šume, travnjake i divno rascvale livade.

Lijepo kaže psalmista:

*"Ti pohodi zemlju i ti je natopi, *
obogati nju veoma.*

*Ovako pripremi zemlju: *
brazde joj natopi, grude joj poravna;*

*kišom je omekša, *
usjeve joj blagoslovi" (Ps 65,10a-11),*

i mi na dar dobivamo:

*"...kruh iz zemlje *
i vino što razvedruje srce čovječje;*

*da uljem lice osvježi, *
i da kruh okrijepi srce čovjeku" (Ps 103,14-15).*

I, konačno, kao na prvoj stranici Knjige postanka, posljednji je čovjek. Dodane su dvije strofe, vremenski zadnje.

Prva je sastavljena u želji da se pomire asiški biskup Gvido II. i gradonačelnik Oportulo di Bernardo. Otpjevana je upravo na onom trgu pred biskupijom gdje se Franjo lišio svega, oprostivši svom ocu.

Drugu je izdiktirao kad se posve približila sestra Smrt.

"Hvaljen budi, Gospodine moj, po onima koji opraštaju iz ljubavi tvoje

*i podnose rado bijede života.
Blaženi koji sve podnose s mirom,
jer ćeš ih vječnom okruniti krunom".*
Čuje se jeka evanđeoskih blaženstava:

*"Blago milosrdnima jer će postići milosrđe.
Blago mirotvorcima jer će se zvati sinovi Božji.
Blago progonjenima zbog pravednosti jer je njihovo kraljevstvo nebesko"*
(Mt 5,7.9-10).

Oni koji s mirom podnose bolesti tijela i nevolje duha proglašeni su sretnima, usrećenima. Bog će ih okruniti u svom Kraljevstvu.

*"Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri nam tjelesnoj Smrti,
kojoj nijedan smrtnik umaći neće.
Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu,
a blaženi koje ti nađeš
po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće".*

Nikada nitko nije pjevao Smrti. Franjo je to učinio. Naziva je "sestra", što više "po sestri nam", dakle, "naša sestra", kaže s puno ljubavi (kao što je rekao i za zemlju). Ona nam više daje nego li oduzima. Ona je put u vječni život. Privodi nas Bogu. Uvodi nas u blaženstvo. Nitko joj ne može umaći. Neizbježna je.

Ona je nesreća za one koji neraskajani tvrdoglavo odbijaju ljubav Božju. "Jao onima!..." - više Franjo. To je jedina tamna nota koja žalosno odzvanja u ovom hvalospjevu svjetlu, radosti, životu. Ali kako Franjo žarko želi da se svi ljudi spase i gori tom željom, strogost - "jao onima!..." - izbija upravo iz te želje. Plod je ljubavi.

Odmah se nanovo otvara vedrini.

"Blaženi" koje će se prepustiti presvetim rukama Oca. Nisu u nikakvoj opasnosti od vječne osude ("druge smrti", kako je naziva Otkrivenje).

Blaženi! Za njih je smrt anđeo koji im otvara vrata raja. Tamo je vazam. U njemu će biti nova nebesa i nova zemlja, u suboti bez zalaza.

Blaženi koje nađe budne i zauzete, s upaljenom svjetiljkom, bit će im dopušten ulaz na Zaručnikovu svadbu. Gledanju Boga: vječnoj radosti u njegovoj prisutnosti, beskrajnoj milini njemu zdesna.

Preobraženi na Njegovu sliku, promatrat ćemo Njegovo lice.

Bit ćemo Njemu slični i vidjet ćemo ga kakav jest.

Klicat ćemo u Gospodinu i u njegovoj volji bit će naš mir.

Na kraju, poput maestra koji ujedinjuje sve glasove, poput dirigenta orkestra koji nadahnjuje sva glazbala, Franjo poziva sva stvorenja na okup:

*"Hvalite i blagoslivljajte Gospodina moga,
zahvaljujte njemu, služite njemu
svi u poniznosti velikoj".*

Sva stvorenja koje je Bog pozvao na postojanje, skupite se zajedno, i hvalite veličinu Gospodina. Hvalite ga. Uzvisujte ga. Slavite ga. Blagoslivljajte ga. Sa zahvalnošću, s milinom, sa svom finoćom duše recite mu hvala. Zahvaljujte mu.

Njemu, koji se raduje zbog svojih stvorova jer su veoma dobri, pjevajte u zboru: O, Gospode, naš Bože, po svem svijetu veliko li je ime tvoje.

Služite mu! Poučljivi. Poslušni. S poštovanjem. Jednostavno. Ponizno. "S poniznošću velikom!" Grijech je oholost, oholost je grijeh. Poniznost stvorenja pred svojim Stvoriteljem je prikladan, pravi, dužni stav. Jedini koji se pristoji. Dosljedan do kraja, Franjo se oprašta stavom poniznosti. Samo Bogu hvala i slava. Oduvijek i kroz svu vječnost.

Na slavu Krista i siromaška Franje. Amen.

ZAKLJUČAK

Evo jedanaest molitava s nekoliko kratkih razmišljanja koja su isključivala iz njih. Govore o Franji molitelju i učitelju molitve. Otkrivaju njegovu svetost, duhovnost i pobožnost, značaj, osjećaj, volju, srce, dušu i život; radost čovjeka koji je pronašao biser neprocjenjive vrijednosti, najdragocjenije blago na svijetu; osjećaj božanskog - "tremendum et fascinosum" - strašnog i zavodljivog otajstva, koje uznemiruje i očarava, začarava i osvaja, grabi u vrtloglavi vir Apsolutnoga; težnju da se izgubi i strovali u ždrijelo Ognja što spaljuje; dimenziju putnika, prognanika iz tijela, koji žudi za blaženom domovinom, kao što žedna zemlja u grčevima puca u žarkom očekivanju kiše.

I evo jecaja, vapaja, molbe i ujedno pjesme slave, himne hvale, zahvaljivanja; lirskog uzvisivanja, ekstatičkog divljenja, kliktave opojnosti, kontemplacija koja pobožanstvenjuje, pronicanje Boga.

Molitva je povlašteno mjesto susreta Boga s čovjekom i čovjeka s Bogom. Sami, u neoskrvnutom prostoru. U predvorju Vječnoga. Čovjek primjećuje osjećaj za Sveto, ponorni razmak koji se ispriječio između stvorenja i Stvoritelja, grešnika i Svetoga, ali to ga ujedno opaja beskrajnim povjerenjem sina spram svog Oca. Zadrhtao je. Iz šutnje koja se klanja izbija molitva. Iskričava radost koja titra na najintimnijim žicama te oslobađa najdublje snage duha, u divljenju. U zaprepaštenju.

To je pravo iskustvo pravoga Boga. Ono nam dariva molitve kao što su ove. One vrijede zauvijek; za sve. I za nas također. Stoga za završetak ne nalazim boljeg prijedloga od ovog, Franjinog:

Poticaj na pohvalu Bogu

Bojte se Boga i dajte mu čast.

Dostojan je Gospodin primiti hvalu i čast.

Svi koji se Gospodina božite, hvalite ga.

Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin je s tobom.

Hvalite ga, nebo i zemlja.

Sve rijeke, hvalite Gospodina.

Ovo je dan što ga učini Gospodin, kličimo i radujmo se u njemu.

*Aleluja, aleluja, aleluja! Kralju Izraelov!
Svaki duh neka hvali Gospodina.
Hvalite Gospodina, jer je dobar.
Vi svi, koji ovo čitate, blagoslivljajte Gospodina.
Sva stvorenja, hvalite Gospodina.
Sve ptice nebeske, hvalite Gospodina.
Sva djeca, hvalite Gospodina.
Dostojan je zaklani Jaganjac primiti hvalu, slavu i čast.
Blagoslovljeno budi presveto trojstvo i nerazdjeljivo Jedinstvo.
Sveti Mihaele, brani nas u boju.*

Na slavu Krista i siromaška Franje.

Amen. Amen. Aleluja.

Prevedeno: Požega, 08. 02. 1994.

fra Miljenko Holzleitner

SADRŽAJ

Uvod

- I. Svevišnji, slavni Bože
- II. Klanjamo ti se
- III. Oče naš
- IV. Svet, svet, svet
- V. Da umrem iz ljubavi
- VI. Zdravo, Gospodarice
- VII. Sveta Djevice Marijo
- VIII. Svemogući, vječni
- IX. Svemogući, presveti
- X. Ti si svet
- XI. Svevišnji, Svemožni

Zaključak